

**T.C.
SANAYİ VE TEKNOLOJİ
BAKANLIĞI**

BOZKIR İLÇESİNDE DERİ ÜRÜNLERİ İMALATI ÖN FİZİBİLİTE RAPORU

Ağustos

2021

Adres: Konevi Mahallesi FeritPaşa Caddesi No:18 42040 Meram KONYA / TÜRKİYE

Telefon: +90 332 236 32 90-Faks: +90 332 236 46 91

Eposta: bilgi@mevka.org.tr - www.mevka.org.tr

Kalkınma Ajansları Yayınları Bedelsizdir. Satılmaz.

RAPORUN KAPSAMI

Bu ön fizibilite raporu, Bozkır ilçesinde yatırım potansiyeli bulunan deri ürünleri imalatı yatırımının kârlılığını tespit etmek ve yatırımcılarda yatırım fikri oluşturmak ve detaylı fizibilite çalışmalarına altlık oluşturmak üzere Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı koordinasyonunda faaliyet gösteren Mevlâna Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanmıştır.

HAKLAR BEYANI

Bu rapor, yalnızca ilgililere genel rehberlik etmesi amacıyla hazırlanmıştır. Raporda yer alan bilgi ve analizler raporun hazırlandığı zaman diliminde doğru ve güvenilir olduğuna inanılan kaynaklar ve bilgiler kullanılarak, yatırımcıları yönlendirme ve bilgilendirme amaçlı olarak yazılmıştır. Rapordaki bilgilerin değerlendirilmesi ve kullanılması sorumluluğu, doğrudan veya dolaylı olarak, bu rapora dayanarak yatırım kararı veren ya da finansman sağlayan şahıs ve kurumlara aittir. Bu rapordaki bilgilere dayanarak bir eylemde bulunan, eylemde bulunmayan veya karar alan kimselere karşı Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile Mevlâna Kalkınma Ajansı sorumlu tutulamaz.

Bu raporun tüm hakları Mevlâna Kalkınma Ajansı'na aittir. Raporda yer alan görseller ile bilgiler telif hakkına tabi olabileceğinden, her ne koşulda olursa olsun, bu rapor hizmet gördüğü çerçevenin dışında kullanılamaz. Bu nedenle; Mevlâna Kalkınma Ajansı'nın yazılı onayı olmadan raporun içeriği kısmen veya tamamen kopyalanamaz, elektronik, mekanik veya benzeri bir araçla herhangi bir şekilde basılamaz, çoğaltılamaz, fotokopi veya teksir edilemez, dağıtılamaz, kaynak gösterilmeden iktibas edilemez.

KISALTMALAR

ADNKS	Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
Ar-Ge	Araştırma ve Geliştirme
ÇED	Çevre Etki Değerlendirme
ERP	Enterprise resource planning (Kurumsal Kaynak Planlaması)
E-TUYS	Elektronik Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Sistemi
FAO	Food and Agriculture Organization- Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü
GSYH	Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
GTİP	Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu
IPARD	Avrupa Birliği katılım öncesi yardım aracı
ISIC	International Standard Industrial Classification
ISO	Uluslararası Standart Kurulumu
KDV	Katma Değer Vergisi
KKO	Kapasite Kullanım Oranı
MBDS	Merkez Bankası Döviz Satış
MYO	Meslek Yüksek Okulu
NACE	Avrupa Topluluğunda Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması
NBD	Net Bugünkü Değer
OECD	Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
OSB	Organize Sanayi Bölgesi
PRODTR	Avrupa Topluluğunda Sanayi Ürün Listesi
SEGE	Sosyal Ekonomik Gelişmişlik
TB	Teknoloji Bölgesi
TCMB	Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
TEB	Teknoloji ve Endüstri Bölgesi
TGB	Teknoloji Geliştirme Bölgesi
TOBB	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel Araştırma Kurumu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
YDO	Yatırım Destek Ofisi
YEP	Yeni Ekonomi Programı

İÇİNDEKİLER

1. YATIRIMIN KÜNYESİ	8
2. EKONOMİK ANALİZ.....	10
2.1. Ürünün ve Sektörün Tanımı	10
2.2. Sektöre Yönelik Sağlanan Destekler	14
2.3. Sektörün Profili	20
2.4. Dış Ticaret ve Yurt İçi Talep	26
2.5. Üretim, Kapasite ve Talep Tahmini	36
2.6. Girdi Piyasası.....	37
2.7. Pazar ve Satış Analiz	37
3. TEKNİK ANALİZ.....	39
3.1. Kuruluş Yeri Seçimi	39
3.2. Üretim Teknolojisi	44
3.3. İnsan Kaynakları	46
4. FİNANSAL ANALİZ.....	50
4.1. Sabit Yatırım Tutarı	50
4.2. Yatırımın Geri Dönüş Süresi.....	57
5. ÇEVRESEL VE SOSYAL ETKİ ANALİZİ.....	58
5.1. Çevresel Analiz.....	58
5.2. Sosyal Etki Analizi	60
6. EKLER.....	61
Ek-1: Fizibilite Çalışması için Gerekli Olabilecek Analizler	62
Ek-2: Yerli/İthal Makine-Teçhizat Listesi	64
Ek-3: Anket Soruları	65
Ek-4: Anket Analizi	69
7. KAYNAKLAR.....	72

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Faaliyet Sınıflandırması (NACE Revize 2)	13
Tablo 2 : Ürün Sınıflandırması	14
Tablo 3: Teşvik Sistemi Uygulamaları Destek Unsurları	14
Tablo 4: Bölgesel Teşvik Uygulaması Kapsamında Destek Oran ve Süreleri	15
Tablo 5: Teşvik sistemi Harcama Kalemleri	16
Tablo 6: Destek Oran ve Süreleri	17
Tablo 7: Yatırım Teşvik Belgesine Başvuru Yolu	18
Tablo 8: Deri Üreten Ülkeler Sıralaması (2020) (Milyon m²)	21
Tablo 9: Türkiye İşlenmiş Deri Üretiminde İllerin Kapasiteleri ve Firma Sayıları (2020)	22
Tablo 10: Deri Ürünleri Sektörü Kapasite Kullanım Oranları (%)	23
Tablo 11: Deri Bavul, Evrak, Okul Çantası Üreticilerinin Dağılımı, İstihdam Dağılımı ve Üretim Kapasiteleri (Adet)	24
Tablo 12: El Çantası Üreticilerinin İl Dağılımı, İstihdam Dağılımı ve Üretim Kapasitesi (Adet)	25
Tablo 13: Ayakkabı Üreticilerinin İl Dağılımı, İstihdam Dağılımı ve Üretim Kapasiteleri (Çift)	26
Tablo 14: Dünya Çanta İhracatı (1.000 USD)	27
Tablo 15: Dünya Çanta İthalatı (1.000 USD)	28
Tablo 16: Dünya Çanta İthalatı Son 5 Yıllık Değişim (1000 USD, %)	29
Tablo 17: Dünya Çanta Ticaretinde Ülkelerin Ticaret Hadleri (2016-2020) (1000 USD)	30
Tablo 18: En Yüksek Çanta İthalatı Yapan ABD'nin Destinasyon Dağılımı (1000 USD)	30
Tablo 19: Türkiye'de Yıllar İtibariyle Üretilen Çanta Miktarı ve Değeri (Adet-TL)	31
Tablo 20: Türkiye'de Üretilen Çanta Satış Miktarı ve Değeri (Adet-TL)	32
Tablo 21: Türkiye'de Yıllar İtibariyle El Çantası İhracat Tutarları (USD)	33
Tablo 22: Türkiye'nin İhraç Ettiği El Çantası Ürünlerinin Ortalama Adet Fiyatları (USD)	34
Tablo 23: Türkiye'de Yıllar İtibariyle El Çantası İthalat Tutarları (USD)	35
Tablo 24: Çin'den Yapılan El Çantası İthalatın Sınıflandırılması (USD)	35
Tablo 25: Öngörülen Satış Miktarları (Ton/Yıl)	36
Tablo 26: Konya Teknik Üniversiteleri ve Öğrenci Durumu	43
Tablo 27: Konya İli 15 Yaş ve Üzeri Nüfusun Eğitim Durumuna Göre Dağılımı (%)	47
Tablo 28: Konya İli Çalışma Çağındaki Nüfusun Oranı	47
Tablo 29: Bozkır İlçesi Genç Nüfus Oranı	48
Tablo 30: Konya İlindeki Açık İş Sayısı ve İşe Yerleştirilme Oranı	48
Tablo 31: Kurulu Kapasitede İstihdam Edilecek Personel Dökümü (Büyük Atölye)	49
Tablo 32: Arazi Düzenleme ve Hazırlık Yapılarına İlişkin Maliyetler	51
Tablo 33: İnşaat Maliyeti	52
Tablo 34: Makine Ekipman Listesi	52
Tablo 35: Demirbaş, Tefriş ve Taşıt Araçları	53
Tablo 36: Sabit Yatırım Tablosu (Kamu Sektörü + Özel Sektör Tarafından Karşılanacak Toplam Tutar)	54
Tablo 37: Sabit Yatırım Tablosu (Kamu Sektörünce Karşılanacak Tutar)	54
Tablo 38: Sabit Yatırım Tablosu (Özel Sektör Tarafından Karşılanacak Tutar)	55
Tablo 39: Öngörülen Satış Miktarları (Adet/Yıl)	57
Tablo 40: Öngörülen Yıllık Net Kâr (Bin TL/Yıl)	58
Tablo 41: Çevre Üzerinde Olumsuz Etkisi Olan Unsurlar ve Bertaraf Şekilleri	59

GRAFİK LİSTESİ

Grafik 1: Deri Ürünleri Sektörü ve İmalat Sanayi Sektörü KKO, 2020.....	24
Grafik 2: Dünya Çanta İhracatı Ülkelerin 5 Yıllık Değişimi.....	27
Grafik 3: Dünya Çanta İthalatı Ülkeler 5 Yıllık Değişim.....	29
Grafik 4: Türkiye Çanta İhracatında İlk 10 Ülke (USD).....	34
Grafik 5: Türkiye Çanta İthalatında İlk 10 Ülke (USD)	36

FOTOĞRAF LİSTESİ

Fotoğraf 1: Bayan El Çantası İmalatında Kullanılan Girdi Örnekleri.....	37
Fotoğraf 2: Yatırım Arazisinin Bozkır- Konya Karayoluna Olan Cephesi	41
Fotoğraf 3: Bozkır- Konya Karayolu ile 51015 Nolu Sokağın Kesiştiği Köşe	41
Fotoğraf 4: Yatırım Arazisinin 51015 Nolu Sokağa Olan Cephesi	41
Fotoğraf 5: Çanta İmalat Atölyesi	42
Fotoğraf 6: Model Seçme, Tasarım ile Malzeme ve Aksesuar Seçme	44
Fotoğraf 7: Kalıp Hazırlama	44
Fotoğraf 8: Kesim İşlemi	44
Fotoğraf 9: Dikiş ve Birleştirme.....	45
Fotoğraf 10: Aksesuar Takma.....	45
Fotoğraf 11: Üretimde Kullanılan Makine Ekipmanlar	46

ŞEMA LİSTESİ

Şema 1: Üretimin Akım Şeması	45
Şema 2: Yerleşim Şeması.....	51
Şema 3: Yatırımın Uygulama Planı	56

BOZKIR İLÇESİ DERİ ÜRÜNLERİ İMALATI YATIRIMI ÖN FİZİBİLİTE RAPORU

1. YATIRIMIN KÜNYESİ

Yatırım Konusu	Deri Ürünleri İmalatı Yatırımı	
Üretilcek Ürün/Hizmet	Bayan el çantası	
Yatırım Yeri (İl - İlçe)	Konya-ili Bozkır ilçesi	
Tesisin Teknik Kapasitesi	240 Bin Adet/Yıl nayan el çantası	
Sabit Yatırım Tutarı (Kamu)	759 bin USD	
Sabit Yatırım Tutarı (Özel Sektör)	575 bin USD	
Yatırım Süresi	2 yıl	
Sektörün Kapasite Kullanım Oranı	%69	
İstihdam Kapasitesi	45 Kişi	
Yatırımın Geri Dönüş Süresi (Kamu)	26 yıl	
Yatırımın Geri Dönüş Süresi (Özel Sektör)	3 yıl	
İlgili NACE Kodu (Rev. 3)	15.12.12.20.00 El çantaları (deri, deri bileşenleri, rugan, plastik tabaka, tekstil malzemeleri, alüminyum veya diğer malzemelerden yapılmış; sapsız olanlar dahil)	
İlgili GTİP Numarası	4202 ile başlayanlar 420222100000,0420222901000, 420222909000, 420229000000	
Yatırımın Hedef Ülkesi	İç Pazar, Avrupa, Orta Doğu ve Türk Cumhuriyetleri	
Yatırımın Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarına Etkisi	Doğrudan Etki	Dolaylı Etki
	Amaç 1:İnsana Yakınsır İş ve Ekonomik Büyüme	Amaç 3 : Sanayide Yenilik Amaç 4: Ülkelerarası Rekabette Avantaj
Diğer İlgili Hususlar	- Sektörde kayıt dışı üretim ve sigortasız göçmen işçi çalıştırmanın yaygın olması - Yatırımcıların haksız rekabete maruz kalması - Haksız rekabet, tedarik ve nakliyeden kaynaklanan maliyetin yüksek işletme sermayesi gerektirmesi Yatırımın önündeki en büyük risklerdir.	

Subject of the Project	Leather Products Manufacturing Investment	
Information about the Product/Service	Handbag for women	
Investment Location (Province-District)	Konya-Province Bozkır District	
Technical Capacity of the Facility	240 Thousand Pieces/Year handbags	
Fixed Investment Cost (Public Sector)	759 thousand USD	
Fixed Investment Cost(Private Sector)	575 thousand USD	
Investment Period	2 years	
Economic Capacity Utilization Rate of the Sector	69%	
Employment Capacity	45 employee	
Payback Period of Investment	26 years for public sector 3 years for private sector	
NACE Code of the Product/Service (Rev.3)	15.12.12.20.00 Handbags (made of leather, leather components, patent leather, plastic sheet, textile materials, aluminum or other materials; including those without handles)	
Harmonized Code (HS) of the Product/Service	420222100000,0420222901000, 420222909000, 420229000000	
Target Country of Investment	Domestic market,Europe, Middle East and Eastern Turkic Republics	
Impact of the Investment on Sustainable Development Goals	Direct Impact	Indirect Impact
	<i>Goal 1: Decent Work and Economic Growth</i>	<i>Goal 3: Innovation in Industry</i> <i>Goal 4: Advantage in International Competition</i>
Other Related Issues	<i>Risks for the investment are as follows;</i> ➤ <i>Widespread unregistered production and employment of uninsured migrant workers in the industry,</i> ➤ <i>Investors' exposure to unfair competition,</i> ➤ <i>High working capital due to the cost of unfair competition and transportation.</i>	

2. EKONOMİK ANALİZ

2.1. Ürünün ve Sektörün Tanımı

Bu rapor İstanbul ilinde deri çanta ve kemer imalatı yapan ve başta Konya ili Bozkır ilçesi çıkışlı yatırımcı, yetişmiş usta ve çalışanlar başta olmak üzere bu bölgede yatırım yapmayı, yatırımını taşımayı veya bu bölgede çalışma/ticaret hayatına devam etmeyi düşünen kişi ve firmalara kılavuzluk etmek amacıyla hazırlanmıştır.

Potansiyel yatırımcı grubu içinde yapılan ön araştırma, uygun koşulların mevcut olması durumunda Bozkır ilçesinde yatırım yapmayı düşüneneğini ifade eden ,*-sınırlı sayıda da olsa-* yatırımcı olabileceğini göstermektedir. Potansiyel yatırımcı grubu nezdinde “*uygun yatırım koşulu*” olarak ifade edilen teşvik unsurları irdelendiğinde iki farklı beklenti durumu ortaya çıkmaktadır.

Birinci Grup Potansiyel Yatırımcılar ve Beklentileri:

Sayıları 5-6 kişiyi bulan küçük atölye sahibi çanta imalatçısı ve bir malzeme tedarikçisinden oluşan birinci türdeki yatırımcı grubu, Bozkır ilçesinde kendilerine tahsis edilecek enerji, su, internet, haberleşme, belediyeçilik hizmetleri ve yol vb altyapısı tamamlanmış bir lokasyonda bulunan ve büyüklüğü 200-250 m² olan atölye ihtiyaçlarının giderilmesi durumunda İstanbul ilindeki çanta atölyelerini ve faaliyetlerini bu ilçeye taşıyabileceklerini belirtmişlerdir.

Bu atölye sahipleri ;

- İstanbul ilinde haftada ortalama 2 bin ila 4 bin adet dolayında çanta yapan,
- 3-8 işçi çalıştıran ve
- çanta imalatında malzeme tedarikinin yanı sıra boya ve kurutma işlemleri için dışardan hizmet alan
- yaş ortalaması 35-45 dolayında olan bir kesimdir.

Ürettikleri malı toptancıya satan bu grup, Bozkır ilçesine yatırımını taşıması durumunda tedarik ve satış hizmetini en azından ilk üç-beş sene boyunca İstanbul ilinden almaya devam etmek durumundadır. Çünkü malzeme tedariki ve boyama/kurutma vb hizmet tedarikçisi Bozkır ilçesinde mevcut değildir.

Dolayısı ile altyapısı hazırlanmış atölye binalarının yapılması/tedarik edilmesi ve uygun fiyatla (*aylık bin-binbeşyüz TL dolayında kira bedeli makul bulunmaktadır*) bu yatırımcı grubuna kiralanması durumda bu bölgenin yatırımcısı ve işleticisi Bozkır Belediyesi olacaktır. Zira yatırım için Bozkır Belediyesi’nce yatırımcıların uygun bulacağı lokasyonda yer alan bir arazi, bu tip bir talep için ayrılmış durumdadır ve talep edilecek hizmetler belediyeçilik türü hizmetlerdir.

Bu atölye sahiplerinin taleplerinin karşılanarak üretimlerini Bozkır ilçesine taşımaları durumunda, gerçekleştirilecek yatırımın işletmeye geçmesi durumunda satışa konu olan hizmet, bu atölyelerin kiralanması hizmeti olacaktır.

İkinci Grup Yatırımcılar ve Beklentileri:

Sayıları 3-4 kişi olan ve birinci grupta yer alan atölye sahiplerine oranla sektörde daha fazla tecrübeye sahip, daha fazla işçi çalıştıran, sermaye ve satış becerisi daha yüksek olan ve yurt içi/yurt dışı satış zincirinde faaliyeti olup, çanta imalatındaki tedarik hizmetlerinin bir ya da birkaçını da sağlayan, daha büyük atölye sahibi üretici grubu ise, güçlü bir işletme sermayesi ve birkaç üreticinin bir araya gelerek Bozkır ilçesine yapacağı bir yatırıma daha sıcak bakmaktadır.

Bu gruptaki imalatçıların özellikleri;

- kırk-ellibeş yaş aralığında,
- sektördeki üretim ve satış tecrübeleri 25 yılın üzerinde
- sektördeki tecrübelerini kendi ilçelerinde yapılacak bir yatırıma aktarmak konusunda daha idealist bir yaklaşım içinde

- ürettikleri deri ürünleri ve çantalar, birinci grupta yer alan üreticilere oranla satış fiyatı daha yüksek,
- model geliştirme kabiliyeti daha fazla,
- atölye sayısı birden çok,
- çalışan sayısı birinci gruptakilere oranla daha fazla (18-50 kişi).
- üretim atölyelerinin yanı sıra tedarik ve satış ayağında da tecrübeli
- ve tedarik/satış faaliyetlerinin de mevcut olmasıdır.

Bu yatırımcı grubu, halihazırda İstanbul piyasasında üretim yaparken, Bozkır ilçesinde bu üretimi yapmanın temel dezavantajı olan malzeme tedarik maliyetleri, satış zincirine erişim maliyetleri, nitelikli personeli, gelişmiş bir İstanbul ili yerine, sosyal yönü daha dar ve gelişmekte olan Bozkır ilçesinde istihdam edebilme/tutabilme veya temin edebilme maliyetlerini karşılamak ve sürdürülebilir bir üretim faaliyeti gerçekleştirebilmek için güçlü bir işletme sermayesi ile tedarik, üretim ve satış hizmetlerini İstanbul koşullarında kolaylaştıracak yatırımcı grubu ile bu yatırımı gerçekleştirmenin gerekli olduğunun farkındadır. Bozkır ilçesinde sürdürülebilir deri işi imalatının gerçekleştirilebilmesinin önündeki engeller konusunda daha gerçekçi bir bakış açısına sahip oldukları ifade edilebilir.

Anket çalışması ve gerçekleştirilen toplantıdan sonra yapılan birebir görüşmelerde, bu yatırımcı grubu Bozkır ilçesinde üretim yapmaları durumunda mevcut işletme kârlarından feragat etmeyi göze almak gerektiğini ve sürdürülebilir bir üretim faaliyetini Bozkır ilçesinde kökleştirebilmek için, üretimin yanı sıra malzeme tedariki/satış zinciri faaliyetlerini de güçlü şekilde sağlayacak aktörlerin *-zaman içinde Bozkır ilçesine gelecek olanların durumuna bakarak iyi ihtimalle -*bu ilçeye çekilebilmesinin en az 2-3 sene alacağını belirtmektedirler.

Her iki üretici grubu da çok büyük ölçüde kayıt dışı istihdam ve kayıt dışı imalatın sözkonusu olduğu İstanbul piyasasında devam eden ve göçmen işgücünün sigortasız çalıştırıldığı bir sektörde faaliyet göstermektedir. Yapılan görüşmelerde deri işleme ve çanta imalatında göçmen yatırımcılar tarafından kayıt dışı şekilde yapılan imalatın sektörde hızla daha yaygınlaştığı ve haksız rekabet ile mücadelenin giderek zorlaştığı da ifade edilmiştir.

Sektördeki bu kayıt dışılığın devam etmesi durumunda devlet desteği ile her işlemi kayıtlı hale gelecek Bozkır ilçesindeki bir yatırım yerinde, İstanbul piyasasındaki haksız rekabetin üstesinden gelecek düzeyde kâr marjlarının yakalanması gerekecektir. İstanbul piyasası yerine Bozkır ilçesinde yatırım yapmayı düşünebilecek yatırımcı için yatırımın sürdürülebilirliğinin önündeki temel engeller;

- Kayıtsız çalışan rakiplere göre, kayıt altına girmek suretiyle ortaya çıkacak haksız rekabeti aşabilmek,
- Hammaddeden, hizmet alımına kadar gerekli olan tedariki İstanbul koşullarında olduğu gibi ucuz ve hızlı temin edebilmek,
- Güçlü işletme sermayesine sahip olmak,
- Yetişmiş usta ve çalışanı İstanbul ortamı yerine Bozkır ilçesinde ikâmet ettirebilmek,
- Üretilen malın satışında mevcut satış kanallarından İstanbul'daki üreticiler kadar veya yakın maliyetlerde yararlanabilmektir.

Mevcut ekonomik yapı ve sektördeki üretici kompozisyonu dikkate alındığında yukarıdaki engellerin tamamının kısa vadede ortadan kaldırılması mümkün görünmemektedir.

Birinci yatırımcı grubu, ikinci türdeki yatırımcı grubunun tecrübe ve sektördeki becerisine inanmakla birlikte, gerçekleştirilecek birkaç ortaklı bir yatırımda söz sahibi olamayacaklarını, kendi işlerinin patronu olmaya devam etmek yerine, büyük tek bir yatırımda işçi ve çalışan olmayı tercih etmeyeceklerini ifade etmişlerdir.

Bu ön fizibilite raporu yukarıda kısaca özetlenen uygun koşulların oluşması ve beklentilerinin karşılanması durumunda her iki yatırımcı grubu için de sözkonusu olan sabit yatırım tutarını irdelemektedir.

2.1.1. Satışa Konu Olan Ürün

Sabit yatırımın kapsamında;

- Herbiri 250 m² büyüklüğünde olan toplam 6 atölyenin altyapısı ile inşa edilerek potansiyel üreticilere kiralanması **(kamu tarafından gerçekleştirilmesi beklenmektedir),**
- Yaklaşık 2000 m² büyüklüğünde bir atölyenin inşa edilerek yatırımcılara kiralanması, **(kamu tarafından gerçekleştirilmesi beklenmektedir),**
- Birkaç büyük imalatçının bir araya gelmesi ile oluşan yatırımcılar tarafından gerçekleştirilecek bu büyük atölyede suni deri ve plastik türevlerinden kadın çantası, okul çantası, kemer ve cüzdan üretimidir. **(özel sektör tarafından gerçekleştirilmesi beklenmektedir),**

2.1.2. Sektörün Tanımı

Deri ve deri ürünleri imalat sanayi; tabaklama ve deri işleme, ham deriden suni deriye, deri kimyasallarından deri konfeksiyona, ayakkabıdan ayakkabı yan sanayine, saraciye ürünlerine deri giyim eşyasına, kürkten eşyaya kadar geniş bir üretim alanında faaliyet göstermekte ve birbirinden oldukça farklı özellikler gösteren ana ve alt sektörleri de içermektedir. Deri sanayinin hammaddesi, eti için kesilen hayvandan yan ürün olarak elde edilen derilerdir. Kasaplık hayvanın kesimi sonucu, ham deri toplam hayvan değerinin çok küçük bir oranını (%10) teşkil etmesine rağmen önemli bir hammadde olarak deri sektörünün temel girdisini oluşturmaktadır.¹ Emek yoğun bir sektör olan deri ve deri ürünleri imalatı sanayi yüksek uzmanlık gerektiren bir sanayi koludur. Sektörde ürün fiyat ve kalitesini belirleyen en önemli faktör işlenen ham derilerin kalitesidir.

Deri ve deri ürünleri imalatı sanayi NACE Revize 2 sınıflandırmasına göre; “15-Deri ve İlgili Ürünlerin İmalatı” bölümü içinde yer alan 15.12.07 ve 15.20.15 kodları altında tanımlanan ürünleri kapsamaktadır.

Deri ve deri ürünleri sektörünün alt sektörleri olarak;

- Deri İşleme Sanayii: Ham Postlar, deriler (kürkler hariç) ve köseleler (GTC:41)
- Deri Eşya (Saraciye) Sanayii: Deri eşya; saraciye ve eyer ve koşum takımları; seyahat eşyası, el çantası ve benzeri mahfazalar; hayvan bağırsağından mamul eşya (ipek böceği guddesi hariç) (GTC:42)
- Postlar Kürkleri: Postlar, Kürkleri ve taklit kürkleri; bunların mamulleri (GTC:43)
- Ayakkabı Sanayii: Dış tabanı kauçuktan, plastik maddeden, tabii veya terkip yoluyla elde edilen köseleden ve yüzü deriden olan ayakkabılar (GTC: 6403) yer almaktadır.

Deri ürünleri türlerine göre birçok alanda kullanılmaktadır. Başlıca deri ürünleri şunlardır;

Kösele:

Hem küçükbaş hem de büyükbaş hayvan derilerinin bazı kimyasal işlemler sonucunda kalınlaştırılması ile elde edilen deri çeşididir. Son derece dayanıklı bir malzeme olduğu için genellikle ayakkabı tabanlıkları yapımında kullanılmaktadır.

Güderi:

Tavşan, geyik ya da keçi derisinden yapılan mat ve esnek bir deri türüdür. Suyu emme özelliği oldukça güçlü olan bu deri, süs eşyası, temizlik bezi, eldiven, mont, kitap cildi ve ayakkabı astarı yapımında kullanılır.

¹ Deri ve Deri Ürünleri İmalatı Sanayi Sektör Raporu,sy.11, İSO 2015.[1]

Süet:

Oğlak, keçi dana gibi hayvan derilerinden elde edilir ve yüzey hatası bulunduğu için zımparalanarak inceltilen bir deri çeşididir. Kumaşimsı, Kadifemsi bir yapısı bulunmaktadır. Süet deri ayakkabı, çanta, eldiven, mont, kabak, fon perdesi ve koltuk örtüsü gibi alanlarda kullanılmaktadır.

Maroken:

Keçi derisinden elde edilen bir deridir. Son derece aşınmalara ve darbelere karşı dayanıklı olduğu için döşeme ve mobilya alanında kullanıldığı kadar, çanta ve aksesuar alanlarında da oldukça tercih edilen bir deri çeşididir.

Rugan:

Cıllanarak ve fırınlanarak elde edilen oldukça parlak deridir. En fazla kullanıldığı alan ayakkabıdır. Özellikle de klasik erkek ayakkabı modellerinde oldukça fazla tercih edilen rugan deri, cüzdan ve çanta gibi aksesuarlarda da kullanılır.

Meşin:

Ham koyun derisinden elde edilir. Yumuşak ve esnek bir yapıya sahiptir. Ciltleme, giyim yaması, futbol topu yapımında kullanılır.

Vidala:

Dana derisinden tabaklama ile elde edilen deri çeşididir. Son derece sert ve dayanıklı bir deri türüdür. Suya da oldukça dirençlidir. Bu nedenle ağırlıklı olarak çanta ve ayakkabı alanlarında sıkça tercih edilmektedir. Darbelere de oldukça dayanıklı bir deridir.

Bunların dışında deri, dekorlarda halı, mobilya döşemesi, süs eşyası, sanatsal tablo, diğer giyim parçaları (mont, ceket, yelek, pantolon vb) duvar kaplaması, bileklik, kemer gibi eşya ve alanlarda da kullanılmaktadır.

2.1.3. Sektörün Tanımı

Deri ürünleri imalatı ürün olarak satılması NACE Revize 2 sınıflama sistemine göre C İmalat Sanayii alt ayrımında 14 ve 15 nolu imalat sanayi içerisinde yer almaktadır.

Tablo 1: Faaliyet Sınıflandırması (NACE Revize 2)

NACE Kodu	Faaliyetin Tanımı
C	İmalat Sanayii
15	Deri ve ilgili ürünlerin imalatı
15.12	Deriye uygulanan teknolojilerin aynısının uygulandığı elyaf ve karton, tekstil ürünleri plastik tabakalar gibi diğer materyaller, karma deri ve deriden bavul, el çantası ve benzeri ürünler imalatı,
15.12.12	Deri, kösele, karma deri ve diğer malzemelerden bavul, el çantası, cüzdan, okul çantası, evrak çantası, deriden sigaralık, deri ayakkabı bağı, kişisel bakım, dikiş, vb. amaçlı seyahat seti, vb. ürünlerin imalatı)

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Sınıflama Sunucusu, Sınıflamalar.

Deri ürünleri imalatı ürün sınıflamasında PRODTR'ye göre 14.19.31 başlığı altında yer alan, "Giysi aksesuarları, deriden veya deri bileşimlerinden yapılmış (spor eldivenleri hariç)" ve 15.12-15.20 grupları altında yer alan sınıflandırma içerisinde deri ürünlerine ait birçok ürün bulunmaktadır.

Tablo 2 : Ürün Sınıflandırması

PRODTR Kodu	Tanım
15.12.12.20.00	El çantaları (deri, deri bileşenleri, rügan, plastik tabaka, tekstil malzemeleri, alüminyum veya diğer malzemelerden yapılmış; sapsız olanlar dahil)

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Sınıflama Sunucusu, Sınıflamalar. [2]

2.2. Sektöre Yönelik Sağlanan Destekler

2.2.1. Yatırım Teşvik Sistemi

15.06.2012 tarih ve 2012/3305 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe giren teşvik sistemi 4 farklı uygulamadan oluşmaktadır:

1. Genel Teşvik Uygulamaları,
2. Bölgesel Teşvik Uygulamaları,
3. Öncelikli Yatırımların Teşviki,
4. Stratejik Yatırımların Teşviki

Sektöre yönelik sağlanan güncel desteklere www.yatirimadestek.gov.tr adresinden ulaşılabilir. Ayrıca adreste bulunan Teşvik Robotu kullanılarak sektörün teşvik kapsamında olup olmadığı ve yararlanılabilecek destek unsurları öğrenilebilmektedir.

Bozkır'da yapılacak olan deri ürünleri/el çantası imalatı yatırımı Genel Teşvik Uygulamaları ve Bölgesel Teşvik Uygulamaları kapsamında uygulanan destek unsurlarından faydalanacaktır. Bu amaçla sağlanacak destek unsurları aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 3: Teşvik Sistemi Uygulamaları Destek Unsurları

Destek Unsurları	Genel Teşvik Uygulamaları	Bölgesel Teşvik Uygulamaları	Öncelikli Yatırımların Teşviki	Stratejik Yatırımların Teşviki
KDV İstisnası	✓	✓	✓	✓
Gümrük Vergisi Muafiyeti	✓	✓	✓	✓
Vergi İndirimi		✓	✓	✓
Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği		✓	✓	✓
Gelir Vergisi Stopajı Desteği*	✓	✓	✓	✓
Sigorta Primi (İşçi Hissesi) Desteği*		✓	✓	✓
Faiz veya Kâr Payı Desteği **		✓	✓	✓
Yatırım Yeri Tahsis		✓	✓	✓
KDV İadesi***				✓

* Yatırımın 6. Bölgede, Cazibe Merkezleri Programı kapsamında yer alan 4'üncü ve 5 inci bölge illerindeki OSB'lerde ve Kilis ili OSB'lerinde gerçekleştirilmesi halinde ve Teknoloji Odaklı Sanayi Hamlesi Programı (TOSHP) kapsamında desteklenen stratejik yatırımlara sağlanır.

** Yatırımın Bölgesel Teşvik Uygulamalarında 3., 4., 5. veya 6. bölgelerde gerçekleştirilmesi halinde sağlanır.

*** Sabit yatırım tutarı 500 milyon TL üzerinde olan stratejik yatırımlara sağlanır. 2017-2021 yıllarında imalat sektöründe gerçekleştirilecek teşvik belgeli tüm yatırımlara ilişkin bina-inşaat harcamaları da KDV iadesinden yararlanabilmektedir.

Kaynak: Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Yatırım Teşvik Sistemi, Yatırımlarda Devlet Yardımları (Sunum), Temmuz 2021 [3]

Genel Teşvik Uygulamaları: Teşvik edilmeyecek veya teşviki için aranan şartları sağlayamayan yatırım konuları hariç olmak üzere, asgari sabit yatırım tutarı ve kapasiteler üzerindeki yatırımlar bölge ayrımı yapılmaksızın Genel Teşvik Uygulamaları kapsamında desteklenmektedir. Genel Teşvik Sistemi'nde asgari sabit yatırım tutarı, 1. ve 2. bölgelerde 1 milyon TL, 3., 4., 5. ve 6. bölgelerde 500 bin TL'dir. Fizibilite konusu yatırımın yapılacağı yer olan Konya ili Bozkır İlçesi teşvik uygulamaları açısından illerin gelişmişlik düzeyine göre yapılan sınıflandırmada 3. Bölge'de yer almaktadır. Ayrıca (Yeni: RG-21/8/2020-31220) tarihli Resmi gazetede yayınlanan yeni kanunla Bozkır ilçesinin OSB bölgesinde yatırım yapılması durumunda 4. Bölge bölgesel teşvik kapsamında değerlendirilir. Dolayısıyla Bozkır ilçesinde "*Bavul, el çantası, saraciye, ayakkabı vb. imalatı*" genel teşvik uygulamasına konu olacak yatırımların minimum sabit yatırım tutarının 1 milyon TL olması gerekmektedir. Bu kapsamda değerlendirilen yatırımlar tabloda da belirtildiği üzere KDV istisnası ve gümrük vergisi muafiyeti unsurlarından yararlanabilmektedir.

Bölgesel Teşvik Uygulamaları: Bölgesel Teşvik Uygulamalarında her ilde desteklenecek sektörler, illerin potansiyelleri ve ekonomik ölçek büyüklükleri dikkate alınarak tespit edilmiş olup, bölgelerin gelişmişlik seviyelerine göre yardım yoğunlukları farklılaştırılmıştır. Bu uygulama kapsamında sağlanan destek oran ve süreleri özet olarak aşağıdaki tabloda gösterilmiştir. 3. Bölgede Bozkır ilçesinde yapılacak deri ürünleri/el çantası imalatı yatırımının bölgesel teşvik uygulamasından yararlanabilmesi için sabit yatırım tutarının 1.000.000 TL'nin üzerinde olması gerekmektedir. Yatırımın bölgesel teşvik unsurları aşağıdaki tabloda 3.Bölge'ye ait sütunda yer almaktadır. (Yatırım Bozkır ilçesi OSB'sinde yapılırsa 4. Bölgeye ait sütundaki desteklerden faydalanacaktır.)

Tablo 4: Bölgesel Teşvik Uygulaması Kapsamında Destek Oran ve Süreleri

Destek unsurları			Bölgeler					
			1	2	3	4	5	6
Katma Değer Vergisi İstisnası			Var	Var	Var	Var	Var	Var
Gümrük Vergisi Muafiyeti			Var	Var	Var	Var	Var	Var
Vergi İndirimi	Yatırıma Katkı	OSB ve EB Dışı	15	20	25	30	40	50
	Oranı* (%)	OSB ve EB İç	20	25	30	40	50	55
Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği**	Destek Süresi	OSB ve EB Dışı	2 yıl	3 yıl	5 yıl	6 yıl	7 yıl	10 yıl
		OSB ve EB İç	3 yıl	5 yıl	6 yıl	7 yıl	10 yıl	12 yıl
Yatırım Yeri Tahsis			Var	Var	Var	Var	Var	Var
Faiz veya Kâr Payı Desteği	İç Kredi		Yok	Yok	3 Puan	4 Puan	5 Puan	7 Puan
	Döviz/Dövizle Endeksli Kredi		Yok	Yok	1 Puan	1 Puan	2 Puan	2 Puan
Sigorta Primi İşçi Hissesi Desteği			Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	10 yıl
Gelir Vergisi Stopajı Desteği			Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	10 yıl

*İmalat sanayiine yönelik (US-97 Kodu:1912-1920) düzenlenen yatırım teşvik belgeleri kapsamında, 1/1/2017 ile 31/12/2022 tarihleri arasında gerçekleştirilecek yatırım harcamaları için yatırıma katkı oranı her bir bölgede geçerli olan yatırıma katkı oranına 15 puan ilâve edilmek suretiyle, vergi indirimi oranı tüm bölgelerde %100 oranında ve yatırıma katkı tutarının yatırım döneminde kullanılabilecek oranı %100 olarak uygulanır.

**Teşvik belgesi düzenlenmesine ilişkin müracaat aşamasında talep edilmesi halinde, vergi indiriminden yararlanılmamak kaydıyla, desteğin sabit yatırım tutarına oranı, yatırıma katkı oranının yarısı kadar artırılarak uygulanır.

EB: İmalât sanayine yönelik olarak Endüstri Bölgesinde gerçekleştirilen yatırımlar

Kaynak: Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Yatırım Teşvik Sistemi, Yatırımlarda Devlet Yardımları (Sunum), Temmuz 2021. [3]

Bozkır ilçesinde yapılması planlanan deri ürünleri/el çantası imalatı yatırımının, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın belirlemiş olduğu destek programları içerisinde, Genel Teşvik Sistemi, Bölgesel Teşvik Sistemi ve Alt Bölge Desteklerinden yararlanabildiği görülmektedir. Öncelikli Yatırımların Teşviki ve Stratejik Yatırımların Teşvikini kapsamamaktadır.

Tablo 5: Teşvik Sistemi Harcama Kalemleri

Makine ve Teçhizat	Arazi-Arsa
-İthal Makine ve Teçhizat -Yerli Makine ve Teçhizat	-Arazi- arsa
Bina-İnşaat	Diğer Harcamalar
-Ana bina ve tesisleri -İdare binaları -Diğer bina-inşaat harcamaları	-Etüd-proje -Yardımcı makine ve teçhizat -İthalat ve gümrük giderleri -Taşıma ve sigorta -Montaj -Diğer

Kaynak: <http://www.konyadayatirim.gov.tr> [4]

Bu harcama kalemleri teşvik belgesinin kapsamındadır. Bu harcamaların toplamı sabit yatırım tutarını oluşturmaktadır.

- **Alt Bölge Desteklerinden Yararlanma**

Organize Sanayi Bölgelerinde yapılacak yatırımlar veya imalat sanayine yönelik olarak Endüstri Bölgesinde gerçekleştirilen yatırımlar ve sektörel iş birliğine dayalı yatırımlara, vergi indirimi ve sigorta primi işveren hissesi desteği açısından alt bölgelerde sağlanan daha avantajlı destekler sağlanır.

- 1. inci, 2.nci, 3. üncü ve 4. üncü bölge illerinin Karar eki EK-7'de yer alan ilçelerinde gerçekleştirilecek yatırımlar;
- İlçenin bulunduğu ilin bir alt bölgesine sağlanan bölgesel desteklerden;
- Bu ilçelerin OSB/EB' sinde gerçekleştirilecek yatırımlar ise bulunduğu ilin iki alt bölgesine sağlanan bölgesel desteklerden yararlanır.
- 5 inci bölge illerinin; EK-7'de yer alan ilçelerinde gerçekleştirilecek yatırımlara 6.ncı bölgeye sağlanan bölgesel destekler,
- Bu ilçelerin OSB/EB' sinde gerçekleştirilecek yatırımlara ise sigorta primi işveren hissesi desteği, bölgede geçerli olan süreye iki yıl ilâve edilmesi, vergi indirimi desteği ise bölgede geçerli olan yatırıma katkı oranına beş puan ilâve edilmesi suretiyle 6.ncı bölge destekleri uygulanır.
- Bu uygulamalar kapsamında gelir vergisi stopajı desteği ve sigorta primi desteği uygulanmaz.

- **Yatırım Teşvik Sistemi Destek Unsurları**

Gümrük Vergisi Muafiyeti: Teşvik belgesi kapsamında yurt dışından temin edilecek yatırım malı makine ve teçhizat için gümrük vergisinin ödenmemesi şeklinde uygulanır.

Vergi İndirimi: Gelir veya kurumlar vergisinin, yatırım için öngörülen katkı tutarına ulaşınca kadar, indirimli olarak uygulanmasıdır. Bu destek, stratejik yatırımlar, bölgesel teşvik uygulamaları ve öncelikli yatırımların teşviki uygulamaları çerçevesinde düzenlenen teşvik belgeleri kapsamında sağlanır.

Katma Değer Vergisi İstisnası: Teşvik belgesi kapsamında yurt içinden ve yurt dışından temin edilecek yatırım malı makine ve teçhizat ile belge kapsamındaki yazılım ve gayri maddi hak satış ve kiralama için katma değer vergisinin ödenmemesi şeklinde uygulanır.

Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği: Teşvik belgesi kapsamı yatırımla sağlanan ilâve istihdam için ödenmesi gereken sigorta primi işveren hissesinin asgari ücrete tekabül eden kısmının Bakanlıkça karşılanmasıdır. Stratejik yatırımlar, bölgesel ve öncelikli yatırımların teşviki uygulamaları kapsamında düzenlenen teşvik belgeleri için uygulanır.

Gelir Vergisi Stopajı Desteği: Teşvik belgesi kapsamı yatırımla sağlanan ilâve istihdam için belirlenen gelir vergisi stopajının terkin edilmesidir. Sadece 6. bölgede gerçekleştirilecek yatırımlar ve TOSHP kapsamında desteklenen stratejik yatırımlar için düzenlenen teşvik belgelerinde öngörülür.

Sigorta Primi (İşçi Hissesi) Desteği: Teşvik belgesi kapsamı yatırımla sağlanan ilâve istihdam için ödenmesi gereken sigorta primi işçi hissesinin asgari ücrete tekabül eden kısmının Bakanlıkça karşılanmasıdır. Genel teşvik uygulamaları hariç olmak üzere, sadece 6. Bölgede gerçekleştirilecek yatırımlar için düzenlenen teşvik belgelerinde öngörülür. Ayrıca, Teknoloji Odaklı Sanayi Hamlesi Programı kapsamında desteklenen stratejik yatırımlar için de uygulanabilir.

Faiz veya Kâr Payı Desteği: Faiz veya Kâr Payı Desteği, teşvik belgesi kapsamında kullanılan en az bir yıl vadeli yatırım kredileri için sağlanan bir finansman desteği olup, teşvik belgesinde kayıtlı sabit yatırım tutarının %70'ine kadar kullanılan krediye ilişkin ödenecek faizin veya kâr payının belli bir kısmının Bakanlıkça karşılanmasıdır. Bu destek unsuru, stratejik yatırımlar, Ar-Ge ve çevre yatırımları, 3., 4., 5. ve 6. Bölgelerde bölgesel teşvik ve öncelikli yatırımların teşviki uygulamaları kapsamında yapılacak yatırımlar için uygulanır.

Yatırım Yeri Tahsisi: Teşvik Belgesi düzenlenmiş yatırımlar için Maliye Bakanlığınca belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde yatırım yeri tahsis edilmesidir. Yatırım yeri tahsisi, stratejik yatırımlar, bölgesel ve öncelikli yatırımlar için uygulanmaktadır.

Tablo 6: Destek Oran ve Süreleri

Bölgeler	Bölgesel Teşvik Uygulamaları	
	Yatırım Katkı Oranı* (%)	Kurumlar Vergisi veya Gelir Vergisi İndirim Oranı** (%)
1. Bölge	15	50
2. Bölge	20	55
3. Bölge	25	60
4. Bölge	30	70
5. Bölge	40	80
6. Bölge	50	90

İmalat sanayiine yönelik (US-97 Kodu:1912-1920) düzenlenen yatırım teşvik belgeleri kapsamında, 1/1/2017 ile 31/12/2022 tarihleri arasında gerçekleştirilecek yatırım harcamaları için;

*Her bir bölgede geçerli olan yatırıma katkı oranına 15 puan ilâve edilir.

** Vergi indirimi oranı tüm bölgelerde %100 oranında uygulanır.

Teşvik uygulamaları açısından illerin gelişmişlik düzeyini gösteren bölgesel harita aşağıda sunulmaktadır.

Harita 1: Teşvik Sistemi Bölge Haritası (01.01.2021'den geçerli)

Kaynak: Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı internet sitesi [5]

• Teşvik Belgesine Başvuru Yöntemi

Yeni yatırım teşvik belgesi düzenlenmesine ilişkin tüm müracaatlar ile yabancı yatırımcıların Türkiye'de kurdukları şirket ve şubeler tarafından Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına yapılan bildirimler Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü tarafından yönetilen E-TUYS adlı web tabanlı uygulama aracılığıyla gerçekleştirilmektedir.

Tablo 7: Yatırım Teşvik Belgesine Başvuru Yolu

1-YETKİLENDİRME	2-YETKİLENDİRME TEYİT E- POSTASI	3-KULLANICILARIN YATIRIMCI BİLGİLERİNİ GÜNCELLEMESİ	4-YATIRIMCI BİLGİLERİNİN ONAYLANMASI	5- E TUYS ÜZERİNDEN TEŞVİK BELGESİ MÜRACAATI
Kullanıcı yetkilendirmesi başvuru evrakları Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü adresine gönderilmektedir.	Kullanıcının başvuru evrakında yer alan e-posta adresine yetkilendirmenin gerçekleştirildiğine dair teyit e-postası ulaşması	Yetkilendirilen kullanıcının yatırımcı bilgilerini E-TUYS üzerinden Yatırımcı Bilgilendirme Kılavuzundaki adımları izleyerek güncellemesi ve Bakanlık onayına sunması	Bakanlıkça yatırımcı bilgilerinde yapılan güncelleme onaylanması	Yeni teşvik belgesi müracaatının yetkilendirilmiş kullanıcı tarafından E-TUYS üzerinden Teşvik Belgesi Kılavuzundaki adımları izleyerek gerçekleştirilmesi ve Bakanlık onayına sunulması

Kaynak: Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı internet sitesi verilerinden hazırlanmıştır.

Yalnızca nitelikli elektronik sertifika sahibi olan ve yetkilendirme başvurusu talebi Bakanlıkça onaylanmış kişiler E-TUYS aracılığıyla yatırım teşvik işlemlerini yürütmek üzere sisteme erişebilmektedir. Bu nedenle, yatırımcıların ilk etapta yetkilendirme işlemini gerçekleştirmek üzere Bakanlığa müracaat etmeleri gerekmektedir.

Yetkilendirme talebinin Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğünce sonuçlandırılmasının akabinde E-TUYS üzerinden işlem yapmaya yetkili kişiler tarafından sisteme giriş yapıp, işlemler başlatılabilir. Aşağıdaki şekilde başvuru adımları gözlenebilir.

Sektöre yönelik sağlanan güncel desteklere www.yatirimadestek.gov.tr adresinden ulaşılabilir. Ayrıca adreste bulunan Teşvik Robotu kullanılarak sektörün teşvik kapsamında olup olmadığı ve yararlanılabilecek destek unsurları da görülebilir.

• Diğer Destekler

Kalkınma Ajansları Destekleri

Kalkınma ajansları, bölgenin kalkınma sürecinin hızlandırılması ve bölge için kritik öneme sahip faaliyetlerin hayata geçirilmesi amacıyla önceden belirlenmiş uygunluk kriterleri doğrultusunda; bölge planı ve programları ile yıllık çalışma programı ve ilgili başvuru rehberlerinde belirlenen alanlarda bölge aktörlerine mali ve teknik destek sağlamaktadırlar.

• Mali Destekler

Ajanslar, yıllık çalışma programında ve başvuru rehberinde açıkça belirtilmek kaydıyla; özel işletmelerin, sivil toplum kuruluşlarının, kamu kurum ve kuruluşlarının, üniversitelerin, kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşlarının, yerel yönetimlerin ve bunların birliklerinin, kooperatiflerin ve bunların birlikleri ile diğer gerçek ve tüzel kişilerin aşağıda sayılan türlerdeki projelerine mali destek sağlamaktadırlar. Ajansların sağlayabileceği mali destekler; doğrudan finansman desteği, faiz desteği ve faizsiz kredi desteği olmak üzere üçe ayrılır;

1. Doğrudan Finansman Desteği

Doğrudan finansman desteği, kalkınma ajanslarının esas itibarıyla proje teklif çağrısı yöntemiyle kullandığı desteklerden oluşmaktadır. Ancak ajanslar proje teklif çağrısı yapmaksızın ve proje hazırlığı konusundaki yükümlülüklerinden bazılarını hafifletmek veya proje hazırlık sürecini doğrudan yönetmek suretiyle, fizibilite desteği ve güdümlü proje desteği şeklinde de doğrudan destek sağlayabilmektedirler.

Ajanslar tarafından desteklenen projelerde, proje maliyetlerinin bir bölümü yararlanıcı tarafından karşılanmaktadır. Bu miktar eş finansman olarak adlandırılırken, yararlanıcı, proje eş finansmanını, proje ortaklarından, iştirakçilerden ve/veya üçüncü taraflardan sağlayacağı nakdi katkılar ile karşılayabilmektedir. Projelere yararlanıcı tarafından sağlanacak eş finansman katkısı proje toplam uygun maliyetlerinin en az %25'i kadardır. Bu oran, küçük ölçekli altyapı projeleri hariç bölgenin gelişmişlik durumu, başvuran kesimin mali imkânları, kapasitesi ve yerel/bölgesel kalkınmaya sağlayacağı katkı gibi hususlar dikkate alınmak ve başvuru rehberlerinde açıkça belirtilmek kaydıyla, uygun görülen öncelik alanları için proje uygun maliyetlerinin %10'una kadar azaltılabilmektedir.

Kâr amacı güden gerçek ve tüzel kişiler, son üç yıl içerisinde ulusal ve uluslararası kaynaklardan aldıkları mali destek tutarları ile başvuru yapmış oldukları ve yanıt bekledikleri mali destekleri, başvuru formunda belirtmek zorundadırlar. Başka kaynaklardan destek alan ve uygulaması devam eden aynı proje ve proje kapsamında desteklenmesi talep edilen faaliyet yahut harcama kalemi için kalkınma ajansları destek vermemektedir.

Kalkınma ajanslarının proje teklif çağrısı yöntemi ile yararlanıcılara ilân ettikleri doğrudan finansman desteklerinde proje süresi azami 24 aydır. Kâr amacı güden tüzel kişiler için ilgili kalkınma ajansı tarafından verilen destek oranı toplam proje bütçesinin %50'sini geçemeyeceği gibi, bu oran hiçbir şekilde arttırılmamaktadır.

2. Faiz Desteği ve Faizsiz Kredi Desteği

Faiz Desteği, başvuru rehberinde belirtilen nitelikteki projeler için, ilgili aracı kuruluşlardan alınacak krediler karşılığında ödenecek faiz giderlerinin, kalkınma ajansı tarafından karşılanmasını öngören mali destektir.

Faizsiz Kredi Desteği, ajansın başvuru rehberine uygun projelere aracı kurumlar vasıtasıyla faizsiz kredi temin etmek suretiyle sağlayacağı mali destektir.

Faizsiz kredi desteği programlarında, yararlanıcıya sözleşme tarihinden itibaren en az altı ay geri ödemesiz dönem tanınırken, geri ödeme işlemleri, sözleşme tarihinden itibaren en fazla üç yıl içinde tamamlanmaktadır.

Faiz desteği programlarında ise, verilecek faiz desteğinin vadesi dört yılı geçmemek üzere, ajans ile ilgili aracı kuruluş arasında yapılacak protokol hükümleri çerçevesinde belirlenmektedir. Faiz desteği programlarında, yararlanıcı ile aracı finans kuruluşu arasında yapılacak sözleşme hükümlerine göre kredinin geri ödeme süreleri belirlenir

Doğrudan finansman desteğinde olduğu gibi faiz desteği ve faizsiz kredi desteklerine başvurabilmek için ilgili Kalkınma Ajansının bu başlıkta bir destek programını ilân etmiş olması ve başvuruya açması gerekmektedir.

3. Teknik Destekler

Kalkınma Ajansları tarafından sağlanacak teknik desteğin amacı, bölgedeki yerel aktörlerin bölgesel kalkınma açısından önem arz eden, ancak kurumsal kapasite eksikliği nedeniyle hazırlık ve uygulama aşamalarında sıkıntı ile karşılaşılan çalışmalarına eğitim verme, program ve proje hazırlanmasına katkı sağlama, geçici uzman personel görevlendirme, danışmanlık sağlama, lobi faaliyetleri ve uluslararası ilişkiler kurma gibi konularda destek sağlamaktır.

Kalkınma Ajansları tarafından sağlanacak teknik destek; ajans tarafından yayınlanan herhangi bir proje teklif çağırısı ile ilişkilendirilmemek koşuluyla;

Yerel yönetimlerin başta planlama çalışmaları ile bölge plan ve programlarını uygulayıcı veya yerel kalkınma kapasitesini artırıcı faaliyetlerini ve diğer başvuru sahiplerinin yerel ve bölgesel kalkınmaya katkıda bulunabilecek çalışmalarını kapsamak zorundadır.

Kalkınma Ajansları aynı proje için, mali destek veya teknik destekten sadece birini sağlayabilir. Ancak, güdümlü projeler için bu hüküm uygulanmamaktadır. Teknik destek bir mali destek aracı olmayıp, başvuru sahibinin ihtiyaç duyduğu bir uzmanın/uzmanların veya eğitimin temin edilmesi için gerekli olan maliyetleri kapsamaktadır. Teknik destek kapsamında yararlanıcı kuruluşa herhangi bir doğrudan mali destek verilmez, ödemeler hizmet alınan kuruluşa yapılır.

2.3. Sektörün Profili

2.3.1. Dünya’da Deri Ürünleri Sektörü

Deri ürünleri günümüzde doğal görünümü, sağlığa uygunluğu, soğuktan korunma sağlamanın yanında, pahalı olmasıyla süs, saygınlık ya da sosyal statü göstergesi olarak da tüketime konu olmaktadır.

Emek yoğun bir sanayi olan deri ve deri mamulleri sektöründe, emek maliyetlerinin yüksekliği ve çevre kirliliği gibi nedenler yanında kaynaklarını daha yüksek gelir sağlayan teknoloji ve bilgi yoğun sektörlere tahsis eden gelişmiş ülkeler, lider oldukları bu sektörü 1980’li yıllarda terk etmeye başlamışlardır. Avrupa’da yayılan çevre baskısı nedeniyle Fransa, İtalya ve İspanya gibi ülkeler tabakhane işlantisinden kaçarken, Türkiye bir yandan bu boşluğu doldurmuş, bir yandan da yoğun bir çevre baskısı ile karşılaşmıştır. Türk deri sektörü çevreye duyarlı üretim tekniklerinin uyarlanması konusunda 90’lı yılların başından itibaren çalışmalarını yoğunlaştırmıştır. Bu çerçevede, çevresel konuların önemli olduğundan hareket eden deri sanayi, Çevre Bakanlığı ile 1994 yılında bir “Çevre Protokolü” imzalamıştır. Söz konusu protokol ile sektörde faaliyette bulunan işletmelerin en geç 1998 yılı sonuna kadar ya arıtma sistemine sahip herhangi bir organize sanayii bölgesinde yer almaları ya da kendi arıtma sistemlerini kurmalarını benimsenmiştir. Sektörün çevreye uyum çabaları sonucunda bugün üretilen ürünler çevreye

duyarlı yöntemlerle üretilmektedir. Ham deri işletmeciliği az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere doğru kaymıştır.²

Sovyetler Birliği'nin ve Doğu Blok'unun dağılması ile 1980'li yılların ikinci yarısından sonra, serbest piyasa ekonomisinin giderek önem kazanması ve yaygınlaşması, deri ticareti ve sanayinde dengelerin değişmesine neden olmuştur. Deri üretim merkezi, Avrupa'dan doğuya ve kıta Amerika'sına doğru kaymaya başlamıştır.³

Bununla birlikte İtalya, İspanya, Almanya, Fransa gibi ülkeler kullandıkları ileri teknoloji, yenilikçi tasarımları, kaliteli, markalaşmış, son modayı yansıtan ve yüksek fiyatlı ürün üretmeleri nedeni ile dünya deri piyasasına yön vermektedirler. Çin'de yabancı sermayeli teşebbüslerin deri üretimini sürekli artırmaları Çin'i dünyanın en büyük deri üreticilerinden biri konumuna getirmiştir. Bu ülkede kaliteli deri üretimi de hızla artmaktadır.

Sektörde giderek önem kazanan Pakistan, Hindistan, Brezilya, Meksika, Arjantin gibi ülkelerin avantajı ham deri bolluğu, ucuz iş gücü, büyük bir iç pazarın varlığı ve geleneksel olarak sanayinin bilinmesidir.

Güney Kore, Tayland, Tayvan gibi ülkelerde düşük iş gücü maliyetlerinin yanı sıra sanayiye sağlanan teşviklerle sektörde büyük gelişmeler kaydedilmiştir.

Çin, Hong Kong, Hindistan, Pakistan gibi ülkeler ucuz deri ürünleri üretimleri ile dünya deri ürünleri ihracatında en ön sırada gelmektedirler.

İleriki yıllarda Almanya'da deri üretimin gerilemeye devam edeceği, ithalatın artarak süreceği tahmin edilmektedir. Bu nedenle, bu büyük ve önemli pazarda payımızı kalıcı kılarak, istikrarlı bir şekilde artırmak sektörümüz açısından büyük önem arz etmektedir.

Tablo 8: Deri Üreten Ülkeler Sıralaması (2020) (Milyon m²)

Sıra	Ülkeler	Yıllık Ortalama milyon m ²	Küresel Üretim Payı %	Sıra	Ülkeler	Yıllık Ortalama milyon m ²	Küresel Üretim Payı %
1	Çin	573,2	25	7	Arjantin	74,7	3,4
2	Brezilya	219,3	9,5	8	ABD	66,8	3
3	Rusya	153,5	7	9	Meksika	59,6	2,7
4	Hindistan	144,9	6,4	10	Türkiye	49,1	2,2
5	İtalya	141,3	6,3	11	Diğer	671	29,7
6	Güney Kore	105,9	4,8	Toplam		2.259,30	100

Kaynak: www.bizvibe.com/Leather and Hide Tanning Product (Temmuz 2021) [6]

İngiltere'de sektör üretiminin, özellikle nihai tüketime yönelik ürünlerdeki üretimin gerilemeye devam etmesi beklenmektedir. Bu durumda yurt içi talebin gittikçe artan oranda ithalat ile karşılanması gerekecektir. Bu çerçevede, ülkemizin karşısına İngiltere'de daha geniş pazar fırsatlarının çıkacağı düşünülmekte ve bu fırsatların iyi değerlendirilmesi gerekmektedir.

2020 yılında dünyada yaklaşık 2.259,3 milyon m² deri üretilmiştir. Tabloda da görüldüğü gibi ilk 10 ülkenin dünya içindeki deri üretim payı %70,3'tür. Çin tek başına dünya deri üretiminin ¼'ünü

² Deri ve Deri Mamulleri Sektör Raporu, Ayşe Oya Benli, İGEME, 2010 [7]

³ Tarımsal Ekonomi Araştırma Enstitüsü, 2003 [8]

karşılacaktır. Türkiye 49,1 milyon m² deri üreterek 2020 yılı dünya deri üretiminde %2,2'lik bir paya sahiptir.

• 2.3.2. Türkiye’de Deri Ürünleri Profili

Türk deri sektörü, alt yapısı, teknolojik gelişmeleri, ihracatı ve üretimi ile belirli bir rekabet düzeyine ulaşmış olsa da sektörün temel girdisi olan ham derinin ülke genelinde üretim kapasitesinin standartlara çok uygun ve yeterli düzeyde olmaması, ham ve yarı işlenmiş deri ithalatını yüksek düzeyde tutmaktadır. Bugün ülkemizde üretilen deri türleri koyun, kıl keçisi, tiftik keçisi, sığır, manda, ceylan ve deve derisidir. Geçmiş yıllarda, ithal ettiği ham ve yarı işlenmiş deriyi, değeri yüksek ürünlere dönüştürerek, bu ürünleri bavul ticareti yoluyla kuzey ülkelerine ihraç eden Türk deri sanayisi, günümüzde bu ticaret biçiminin azalmasıyla kayıtlı ihracata daha fazla ağırlık vermeye başlamıştır. Ülkemizde ağırlıklı olarak İstanbul-Tuzla, Tekirdağ-Çorlu, İzmir-Menemen, Bursa, Uşak, Bolu-Gerede, Balıkesir-Gönen, , Manisa-Kula ve Isparta’da deri işleme sanayisinin yoğunlaştığı, son iki yılda ise deri konfeksiyonlarında atölye ve tabakhanelerin yarısının kapandığı görülmektedir.⁴

TOBB Sanayi Veri Tabanı (2020) verilerine göre deri işleme sektöründe yaklaşık 274 kayıtlı üretici bulunmakta olup bu firmaların toplam üretim kapasitesi yaklaşık 510 bin tondur. Bursa ilinde ise yaklaşık 15 kayıtlı üretici bulunmakta olup bu üreticilerin toplam kapasitesi yaklaşık 72 bin tondur.

Tablo 9: Türkiye İşlenmiş Deri Üretiminde İllerin Kapasiteleri ve Firma Sayıları (2020)

İl Adı	Kayıtlı Üretici	İstihdam	Üretim Kapasitesi (Kg)
İstanbul	45	1.512	166.171.313
Bolu	57	680	90.248.000
Bursa	15	478	71.970.506
Tekirdağ	34	1.149	63.953.712
Uşak	52	1.140	55.975.000
İzmir	19	950	24.351.000
Manisa	16	218	22.140.962
Niğde	10	175	7.897.500
Balıkesir	14	319	7.085.500
Isparta	5	36	-
Denizli	4	33	-
Gaziantep	2	10	-
Çanakkale	1	12	-
Toplam	274	6.712	509.793.493

Kaynak: TOBB Sanayi Veri Tabanı (Mayıs 2021) [9]

Türkiye’de işlenmiş deri ürünleri sektöründe yaklaşık 274 adet firma ve 6.712 çalışan mevcuttur. 2020 yılı kurulu kapasite ise Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği verilerine göre yaklaşık 509.794 tondur.

⁴ www.derivesen.com.tr/Türkiyede Dericilik Sektörü (Temmuz 2021) [10]

Ülkemizde yıllık işlenmiş deri üretimi 49,1 milyon m² olup, TOBB veri tabanına kayıtlı işletmelerin kurulu kapasitesi 510.000 ton ham deri işlemeye uygundur. Bu değer, üreticilerden edinilen 1 kg ham deri-0.14 m² dönüşümünde kullanıldığında, Türkiye’de 71,4 milyon m² işlenmiş deri üretimi kapasitesi olduğu ve kapasite kullanım oranının %68,8 olduğu söylenebilir.

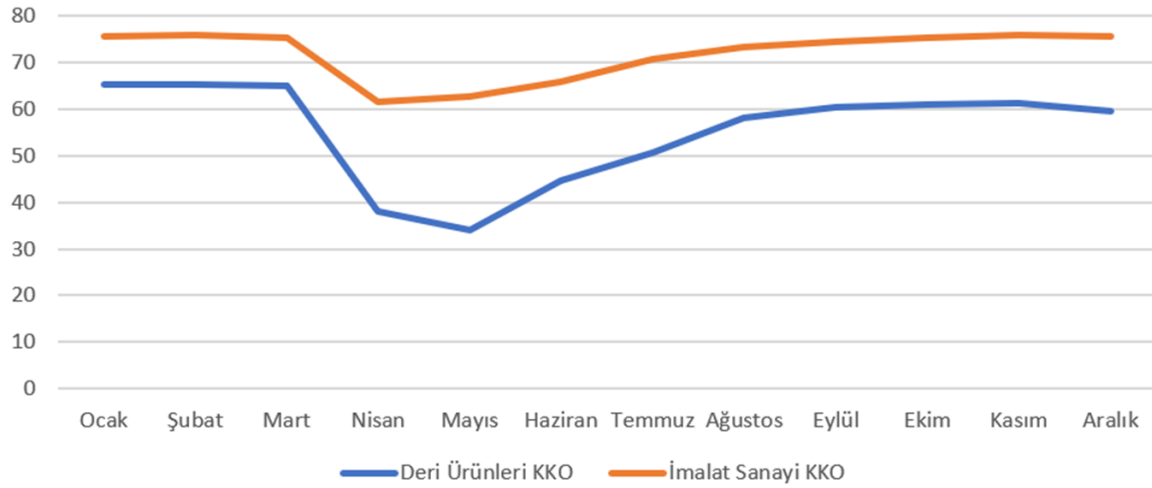
Yıllar itibariyle kapasite kullanım oranları, imalat sanayi kapasite kullanım oranları ile karşılaştırmalı olarak aşağıdaki tabloda verilmiştir. 2020 yılı deri ürünleri sektöründe ortalama KKO %55,3 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 10: Deri Ürünleri Sektörü Kapasite Kullanım Oranları (%)

Ay	2018	2019	2020	İmalat Sanayi 2020 KKO %
Ocak	59,9	59,3	65,3	75,5
Şubat	60,4	57,7	65,2	76
Mart	61,4	60,4	65	75,3
Nisan	60	60,5	38	61,6
Mayıs	61,1	62	34	62,6
Haziran	60	62,4	44,5	66
Temmuz	59,1	61,3	50,8	70,7
Ağustos	59,7	62,5	58,1	73,3
Eylül	57,6	62	60,4	74,6
Ekim	55,8	62,4	61	75,4
Kasım	56,4	63,8	61,2	75,8
Aralık	55	63,6	59,5	75,6

Kaynak: Tekstil, Hazır Giyim ve Deri Ürünleri Sektör Raporu, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2020 [11]

2020 yılında deri ürünleri sektöründe kapasite kullanım oranlarında Nisan, Mayıs ve Haziran aylarında belirgin bir düşüş yaşanmıştır. Bir önceki yıla kıyasla kapasite kullanım oranı Nisan ayında %60,5’den %38’e, Mayıs ayında %62’den %34’e, düşmüştür.

Grafik 1: Deri Ürünleri Sektörü ve İmalat Sanayi Sektörü KKO, 2020

Kaynak: Tekstil, Hazır Giyim ve Deri ürünleri Sektör Raporu verileri ile hazırlanmıştır. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2020 [11]

Ülkemizde deriden çanta, bavul, kemer ve ayakkabı sektörü detaylı incelendiğinde illere göre firma sayıları ve kurulu kapasite bilgileri şu şekildedir:

Tablo 11: Deri Bavul, Evrak, Okul Çantası Üreticilerinin Dağılımı, İstihdam Dağılımı ve Üretim Kapasiteleri (Adet)

İl Adı	Kayıtlı Üretici	İstihdam						Üretim Kapasitesi (Adet)
		Mühendis	Teknisyen	Usta	İşçi	İdari	Toplam	
Adana	1	1	6	2	11	2	22	*
Amasya	2	3	0	1	94	6	104	*
Ankara	12	2	3	11	477	22	515	346.681
Antalya	1	0	2	2	35	5	44	*
Aydın	1	0	0	0	9	2	11	*
Bursa	1	0	0	1	19	2	22	*
Çanakkale	1	0	0	0	8	1	9	*
Denizli	2	0	5	0	11	1	17	*
Düzce	1	0	0	20	547	35	602	*
Gaziantep	2	0	1	6	65	1	73	*
İstanbul	67	11	14	79	2.209	209	2.592	5.861.194
İzmir	7	3	4	21	248	34	310	263.254
Karabük	1	0	0	1	58	0	59	*
Kastamonu	2	0	0	4	51	3	58	*
Kocaeli	1	0	0	0	34	1	35	*
Konya	2	0	0	2	28	0	30	*
Malatya	2	0	0	1	135	1	137	*
Manisa	1	1	0	1	12	2	16	*
Mardin	2	0	0	0	200	1	201	*
Ordu	1	0	3	6	137	3	149	*
Osmaniye	1	1	0	4	46	4	55	*
Sakarya	2	1	1	15	283	11	311	*
Toplam	113	23	39	177	4.717	346	5.372	14.802.188

Kaynak: TOBB Sanayi Veri Tabanı (Temmuz 2021) [12] GTİP 15.12.12.10.00 Sandık, bavul, makyaj çantası, evrak çantası, okul çantası ve benzeri muhafazalar (deri, deri bileşenleri, rugan, plastik, tekstil malzemeleri, alüminyum veya diğer malzemelerden yapılmış)

*Kayıtlı üretici sayısı 3 ve daha az ise üretim kapasitesi bilgileri verilmemektedir

Türkiye’de iller arasında, deri ürünlerinden sandık, bavul, evrak çantası, okul çantası, makyaj çantası gibi ürünlerin üretiminde İstanbul üretim kapasitesi olarak toplam iş hacminin %39,6’sına sahiptir. Yıllık üretim kapasitesi yaklaşık 6 milyon adet civarındadır.

Tablo 12: El Çantası Üreticilerinin İl Dağılımı, İstihdam Dağılımı ve Üretim Kapasitesi (Adet)

İl Adı	Kayıtlı Üretici	İstihdam						Üretim Kapasitesi (Adet)
		Mühendis	Teknisyen	Usta	İşçi	İdari	Toplam	
Adıyaman	1	0	0	2	49	3	54	*
Amasya	1	2	0	0	40	2	44	*
Ankara	5	19	13	37	903	62	1.034	1.639.068
Ardahan	1	0	0	1	24	1	26	*
Bursa	4	2	3	12	264	27	308	201.957
Çanakkale	1	0	0	0	8	1	9	*
Denizli	1	3	0	0	32	12	47	*
Düzce	1	0	0	1	9	0	10	*
Eskişehir	1	0	3	0	28	0	31	*
Gaziantep	1	0	0	0	7	0	7	*
İstanbul	132	63	67	223	6.285	1.095	7.733	5.480.494
İzmir	9	16	1	34	583	46	680	1.744.079
Kayseri	1	0	0	1	2	1	4	*
Konya	4	0	0	35	45	1	81	111.910
Mardin	1	0	0	0	9	0	9	*
Nevşehir	2	0	3	21	282	12	318	*
Osmaniye	1	0	0	3	196	1	200	*
Sakarya	2	0	0	4	158	5	167	*
Samsun	1	0	2	6	164	2	174	*
Tokat	1	0	0	5	60	2	67	*
Toplam	171	105	92	385	9.148	1.273	11.003	13.475.824

Kaynak: TOBB Sanayi Veri Tabanı (Temmuz 2021) [12] GTİP 15.12.12.20.00 El çantaları (deri, deri bileşenleri, rugan, plastik tabaka, tekstil malzemeleri, alüminyum veya diğer malzemelerden yapılmış; sapsız olanlar dahil)

*Kayıtlı üretici sayısı 3 ve daha az ise üretim kapasitesi bilgileri verilmemektedir

El çantası üretiminde İstanbul, tüm Türkiye içinde %40,7’lik bir paya sahiptir. 132 adet el çantası üretimi yapan firma mevcuttur ve bu alanda çalışan 11.003 kişinin yarısından fazlası (7.733 kişi) yine İstanbul’da istihdam edilmektedir.

Tablo 13: Ayakkabı Üreticilerinin İl Dağılımı, İstihdam Dağılımı ve Üretim Kapasiteleri (Çift)

İl Adı	Kayıtlı Üretici	İstihdam						Üretim Kapasitesi (Çift)
		Mühendis	Teknisyen	Usta	İşçi	İdari	Toplam	
Adana	13	0	0	92	342	32	466	1.946.880
Ankara	9	0	0	9	80	2	91	7.080
Balıkesir	1	0	0	5	84	6	95	*
Bartın	5	0	2	26	422	19	469	*
Bursa	5	6	18	38	910	60	1.032	*
Çorum	15	23	14	148	3.137	258	3.580	1.063.500
Denizli	1	0	0	2	44	6	52	*
Gaziantep	137	7	5	125	2.559	170	2.866	43.590.266
Hatay	4	0	0	13	45	3	61	*
İstanbul	519	35	82	789	18.861	1.767	21.534	45.366.775
İzmir	107	9	6	169	2.204	220	2.622	8.054.260
Karaman	1	0	0	2	43	2	121	*
Kayseri	2	0	0	6	28	5	39	*
Kırklareli	4	2	2	14	124	4	146	*
Konya	115	4	6	130	1.393	177	1.732	8.288.400
Malatya	2	2	0	9	216	12	239	*
Manisa	24	3	6	57	531	75	672	1.229.999
Kahramanmaraş	3	0	0	8	23	3	34	*
Osmaniye	1	0	0	0	15	2	17	*
Tekirdağ	4	0	0	8	104	0	112	*
Trabzon	1	3	0	10	156	11	180	*
Şanlıurfa	2	0	0	4	222	0	226	*
Toplam	975	94	141	1.664	31.528	2.832	36.369	120.525.501

Kaynak: TOBB Sanayi Veri Tabanı (Temmuz 2021) [12] GTİP 15.20.13.30.00 Ayakkabı, bot vb., tabanı tahta, sayası deri olanlar (takunyalar dahil; iç tabanlı veya koruyucu metal burunlu olanlar hariç), 15.20.13.51.00 Gündelik/abiye ayakkabı, bot vb., sayası deri olanlar, erkekler için (bot ve ayakkabılar dahil; fakat, su geçirmez olanlar ve koruyucu metal burunlu olanlar hariç), 15.20.13.52.00 Gündelik/abiye ayakkabı, sayası deri olanlar, kadınlar için (bot ve ayakkabılar dahil; fakat, su geçirmez olanlar ve koruyucu metal burunlu olanlar hariç), 15.20.13.53.00 Gündelik/abiye ayakkabı, sayası deri olanlar, çocuklar için (bot ve ayakkabılar dahil; fakat, su geçirmez olanlar ve koruyucu metal burunlu olanlar hariç), 15.20.13.61.00 Sandaletler, sayası deri olan, erkekler için (parmak arası sandaletler ve tokyolar dahil), 15.20.13.62.00 Sandaletler, sayası deri olan, kadınlar için (parmak arası sandaletler ve tokyolar dahil), 15.20.13.63.00 Sandaletler, sayası deri olan, çocuklar için (parmak arası sandaletler ve tokyolar dahil), 15.20.13.80.00 Ayakkabı, bot vb., tabanı tahta, mantar veya diğer malzemelerden ve sayası deri olanlar (tabanı kauçuk, plastik veya kösele olanlar hariç)

*Kayıtlı üretici sayısı 3 ve daha az ise üretim kapasitesi bilgileri verilmemektedir

Deri ayakkabı üretiminde (terlik, tekstil ayakkabılar ve deri ayakkabı parçaları hariç) İstanbul ve Gaziantep yıllık üretim kapasiteleri bakımından birbirine çok yakın iki ildir. İstanbul ili yıllık yaklaşık 45,4 milyon çift ayakkabı üretirken, Gaziantep 43,6 milyon çift üretmektedir. Konya ise 8,3 milyon ile iller arasında 3.üncü sıradadır.

Ayakkabı üretim sektöründe toplam 36.369 kişi istihdam edilmektedir.

2.4. Dış Ticaret ve Yurt İçi Talep

2.4.1. Dünyada ve Türkiye’de Deri Ürünleri

Dünya çanta ihracatı 2020 yılında 59,1 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Dünya çanta ihracatında ilk sıralarda Çin, Fransa, İtalya, Hong Kong ve Vietnam bulunmaktadır. Bu ülkelerin dünya çanta ihracatından aldıkları paylar sırasıyla %34,9, %13,8, %13,6, %5,6 ve %4,4’tür.

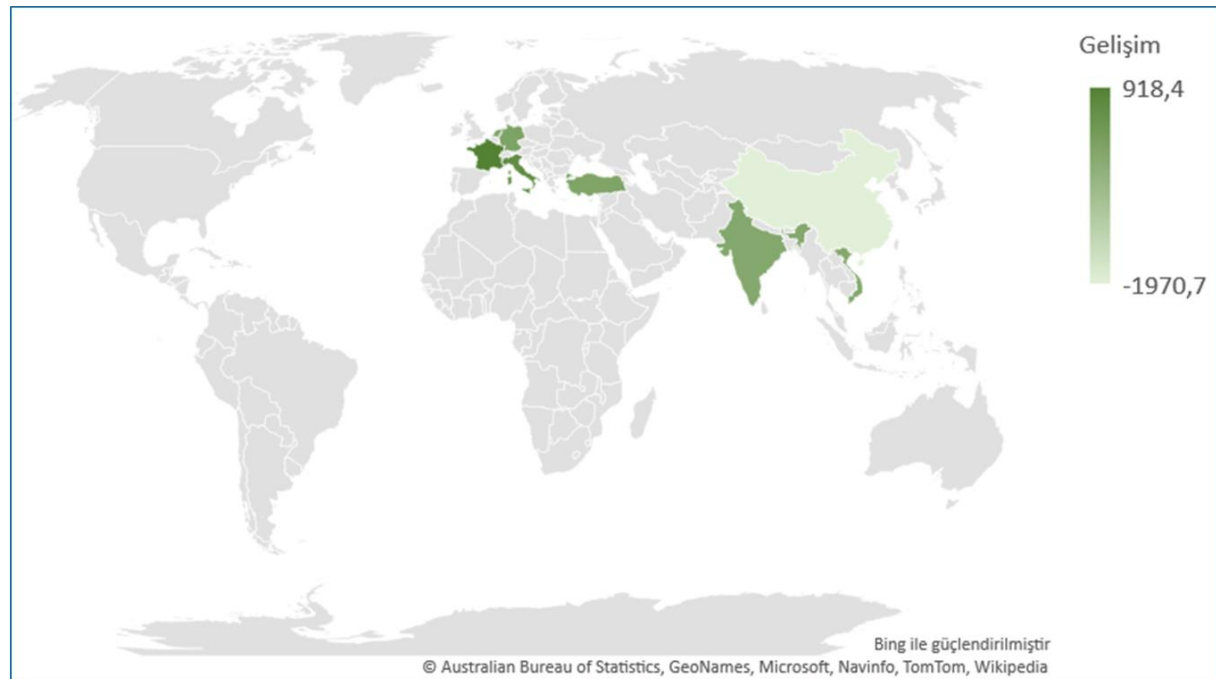
Tablo 14: Dünya Çanta İhracatı (1.000 USD)

Ülke	2016	2017	2018	2019	2020	Değişim %2016- 2020
Çin	25.566.250	26.882.582	27.401.221	27.366.964	20.639.455	-19,3
Fransa	5.913.874	6.655.180	7.736.648	8.629.819	8.209.772	38,8
İtalya	6.517.630	7.458.894	8.668.608	10.408.950	8.091.486	24,1
Hong Kong	4.181.536	4.272.048	4.116.613	4.016.343	3.283.952	-21,5
Vietnam	2.795.753	2.909.752	2.969.531	3.260.128	2.610.223	-6,6
Almanya	1.594.868	1.810.709	2.000.893	2.008.257	1.742.635	9,3
Hollanda	1.387.964	1.608.635	1.956.791	1.977.178	1.624.233	17
Singapur	1.170.227	1.265.167	1.448.336	1.588.785	1.433.334	22,5
Hindistan	1.248.233	1.318.863	1.446.900	1.492.436	1.046.108	-16,2
Türkiye	131.163	143.522	170.690	193.851	154.223	17,6
Diğer	9.016.066	9.739.293	11.198.750	12.932.094	10.266.488	13,9
Toplam	59.523.564	64.064.645	69.114.981	73.874.805	59.101.909	-0,7

Kaynak: www.trademap.org (Temmuz 2021) [13]

Dünya çanta ihracatında Çin toplam ihracat tutarının %34,9'unu tek başına yapmasına rağmen 2016-2020 döneminde ihracat miktarı düşmüştür. Bunun sebebinin pandemi olduğu düşünülmektedir. Aynı şekilde Hong Kong'un ihracat tutarı da 2020 yılında düşmüştür. Buna karşın Fransa, İtalya, Hollanda, Türkiye ve Singapur'da ihracat tutarları artmaktadır.

Grafik 2: Dünya Çanta İhracatı Ülkelerin 5 Yıllık Değişimi

Kaynak: www.trademap.org ithalat verileri ile hazırlanmıştır. (Temmuz 2021) [14]

Son beş yıllık dünya çanta ihracat verileri incelendiğinde, her yıl yaklaşık 65 milyar dolar civarında bir pazar olduğu söylenebilir.

Çanta ithalatında dünya ülkelerinin payı aşağıdaki tabloda verilmektedir:

Tablo 15: Dünya Çanta İthalatı (1.000 USD)

Ülke	2016	2017	2018	2019	2020	Pay %
ABD	11.060.242	11.293.038	12.012.243	11.138.208	8.388.402	14,9
Japonya	5.133.367	5.254.116	5.567.138	5.903.344	4.734.863	8,4
Çin	1.881.433	2.279.736	2.919.422	3.552.365	4.395.894	7,8
Fransa	3.553.308	3.925.035	4.337.191	4.462.313	3.630.139	6,5
Hong Kong	4.209.318	4.342.531	4.698.108	4.466.793	3.417.942	6,1
Almanya	3.363.345	3.530.961	3.704.514	3.760.793	3.154.252	5,6
Kuzey Kore	2.010.427	2.188.179	2.493.490	2.797.239	2.950.323	5,3
İtalya	2.616.655	2.895.836	3.502.765	3.397.875	2.772.248	4,9
İngiltere	2.955.077	3.027.653	3.258.056	3.220.298	2.340.532	4,2
Türkiye	237.777	227.600	200.063	214.268	155.897	0,3
Diğer	20.503.225	22.858.156	25.713.944	26.684.878	20.250.549	36
Toplam	57.524.174	61.822.841	68.406.934	69.598.374	56.191.041	100

Kaynak: www.trademap.org (Temmuz 2021)

. Çanta ithalatında ABD diğer ülkelerden oldukça önde yer almaktadır. ABD'nin 2016-2020 yılları arasında yıllık ortalama ithalat tutarı 10,8 milyar dolar civarındadır. ABD'yi sırasıyla Japonya, Çin ve Fransa takip etmektedir. Türkiye'nin payı ise %0,3 ile yıllık 200 milyon dolar civarındadır.

Çanta ithalatında 2020 yılı verileri incelendiğinde en yüksek ithalatı Asya ülkelerinin yaptığı görülmektedir. Asya ülkeleri ithalatta %40,2'lik bir paya sahiptir. İkinci sırayı %35,7'lik payla Avrupa ülkeleri almaktadır. Çanta ithalatında ilk beş ülkenin payı toplam ithalatın yaklaşık olarak %43,8'ini oluşturmaktadır.

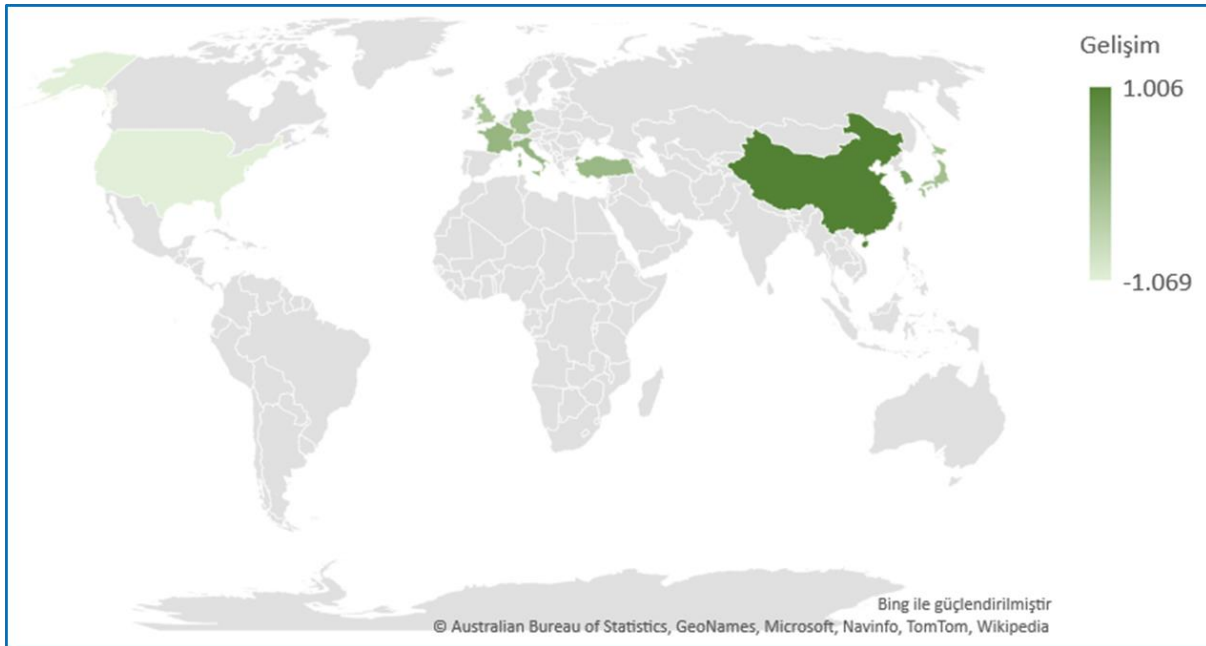
Çanta ithal eden ülkelerin 2016-2020 yılı ithalat değişimleri incelendiğinde, Çin'in 5 yılda %133,6'lık bir artış gösterdiği görülmektedir

Tablo 16: Dünya Çanta İthalatı Son 5 Yıllık Değişim (1000 USD, %)

Ülke	2016-2020 (1000 USD)	Değişim %
Çin	15.028.850	133,6
Kuzey Kore	12.439.658	46,8
İtalya	15.185.379	5,9
Fransa	19.907.986	2,2
Almanya	17.513.865	-6,2
Japonya	26.592.828	-7,8
Hong Kong	21.134.692	-18,8
İngiltere	14.801.616	-20,8
ABD	53.892.133	-24,2
Türkiye	1.035.605	-34,4
Diğer	116.010.752	-1,2
Toplam	313.543.364	-2,3

Kaynak: www.trademap.org ithalat verileri ile hazırlanmıştır. (Temmuz 2021)

ABD 2020 yılında çanta ithalatında son 5 yılda %24,2'lik bir daralma yaşamıştır. Ancak pazar payı %15 düzeyinde kalmaya devam etmiştir. Türkiye'nin çanta ithalatı son 5 yıllık dönemde %34,4'lük bir düşüş göstermektedir.

Grafik 3: Dünya Çanta İthalatı Ülkeler 5 Yıllık Değişim

Kaynak: www.trademap.org ithalat verileri ile hazırlanmıştır. (Temmuz 2021)

Çin 2016-2020 yılları arasında dünya çanta ticaretinde 112,8 milyar dolar dış ticaret fazlası vermektedir. Çin'i sırasıyla 26 milyar dolar ile İtalya ve 17 milyar dolar ile Fransa izlemektedir.

Tablo 17: Dünya Çanta Ticaretinde Ülkelerin Ticaret Hadleri (2016-2020) (1000 USD)

Ülke	İhracat	İthalat	Dış Ticaret Haddi	İhracatın İthalatı Karşılama Oranı %
ABD	5.951.233	53.892.133	-47.940.900	11
Japonya	348.890	26.592.828	-26.243.938	1,3
Çin	127.856.472	15.028.850	112.827.622	850,7
Fransa	37.145.293	19.907.986	17.237.307	186,6
Hong Kong	19.870.492	21.134.692	-1.264.200	94
Vietnam	14.545.387	606.566	13.938.821	2.398,00
Almanya	9.157.362	17.513.865	-8.356.503	52,3
Kuzey Kore	1.309.720	12.439.658	-11.129.938	10,5
İtalya	41.145.568	15.185.379	25.960.189	271
İngiltere	4.825.339	14.801.616	-9.976.277	32,6
Türkiye	793.449	1.035.605	-242.156	76,6
Diğer	62.730.699	116.010.752	-52.673.487	54,4
Toplam	325.679.904	313.543.364	12.136.540	103,9

Kaynak: www.trademap.org ithalat-ihracat verileri ile hazırlanmıştır. (Temmuz 2021)

Dünya'nın en büyük çanta ithalatçı olan ABD'nin çanta ithal ettiği ülkelerin dağılımı aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 18: En Yüksek Çanta İthalatı Yapan ABD'nin Destinasyon Dağılımı (1000 USD)

İthalatçı Ülke	İhracatçı Ülke	2016	2017	2018	2019	2020
ABD	Çin	6.761.183	6.645.040	6.715.230	4.464.318	2.418.747
	İtalya	887.328	954.945	1.187.675	1.277.793	1.059.105
	Vietnam	1.114.686	1.119.203	1.008.893	1.211.195	995.065
	Kamboçya	64.198	186.236	397.166	921.612	960.433
	Fransa	632.162	653.825	765.424	827.871	884.658
	Endonezya	122.930	187.648	291.299	428.663	347.838
	Filipinler	315.836	331.873	332.893	437.796	342.910
	Myanmar	70.617	84.654	96.864	235.910	309.744
	Hindistan	249.532	280.190	316.790	356.450	249.801
	İspanya	104.674	114.430	146.476	154.951	146.294
	Meksika	106.952	95.025	118.603	124.928	119.513
	Türkiye	10.735	9.585	14.949	16.108	15.658
	Diğer	619.409	630.384	619.981	680.613	538.636
Toplam		11.060.242	11.293.038	12.012.243	11.138.208	8.388.402

Kaynak: www.trademap.org ithalat verileri ile hazırlanmıştır. (GTIP 4202) (Temmuz 2021)

ABD 2020 yılı ithalatının %28,8'ini Çin'den yapmıştır. İtalya'dan %12,6, Vietnam'dan %11,9 ve Türkiye'den %0,2 oranında ithalat yapmıştır.

Türkiye'nin ABD'ye çanta ihracatı 2016 yılından beri artan bir ivme ile devam etmektedir.

Türkiye'de 2020 yılında 102 adet çanta imal eden girişim sayısı mevcuttur. 2019 yılında 96 adet yeni girişim, 2018 yılında 76 adet yeni girişim sayısı vardır. Türkiye'de son 10 yıllık dönem incelendiğinde çanta üretiminin her yıl artarak devam ettiği görülmektedir.

Tablo 19: Türkiye'de Yıllar İtibariyle Üretilen Çanta Miktarı ve Değeri (Adet-TL)

Yıl	Çanta Üretimi		Girişim Sayısı
	Miktar	Değer	
2011	7.365.542	176.417.459	61
2012	3.641.865	191.458.188	77
2013	5.260.820	243.170.885	63
2014	15.456.638	286.592.906	67
2015	9.258.396	295.066.604	72
2016	3.641.865	246.285.203	87
2017	5.260.820	341.131.032	81
2018	15.456.638	496.516.778	76
2019	9.258.396	627.448.041	96
2020	6.904.111	714.822.237	102
Toplam	85.884.728	3.618.909.333	782

Kaynak: TÜİK Yıllık Sanayi İstatistik Verileri Kullanılarak Hazırlanmıştır. (Prodtr:15.12.12.20) (Ağustos'21) **[15]**

Türkiye çanta üretiminde değer artışı miktarsal artıştan daha fazla olmuştur. Miktarsal olarak son 10 yılda %134 artan çanta üretimi, değer olarak %405 artmıştır.

Tablo 20: Türkiye’de Üretilen Çanta Satış Miktarı ve Değeri (Adet-TL)

Yıl	Çanta Satışı		Birim Fiyat
	Miktar	Değer	
2011	7.190.576	171.190.637	23,8
2012	3.523.819	192.694.265	54,7
2013	4.964.246	240.751.489	48,5
2014	14.904.775	282.435.646	18,9
2015	8.844.194	291.195.819	32,9
2016	7.103.477	245.639.286	34,6
2017	7.605.852	334.583.936	44
2018	7.806.137	497.241.138	63,7
2019	12.263.563	614.817.540	50,1
2020	9.696.986	686.960.396	70,8
Toplam	83.903.625	3.557.510.152	42,4

Kaynak: TÜİK Yıllık Sanayi İstatistik Verileri Kullanılarak Hazırlanmıştır. (Prodtr:15.12.12.20) (Ağustos'21) **[15]**

Türkiye deri olmayan çanta ihracatında 5 yıllık veriler incelendiğinde ilk sırayı Birleşik Krallık almaktadır. İngiltereyi sırasıyla Irak, Almanya, İspanya ve Fransa izlemektedir.

Tablo 21: Türkiye’de Yıllar İtibariyle El Çantası İhracat Tutarları (USD)

Ülke	2016	2017	2018	2019	2020	Toplam
Birleşik Krallık	2.425.785	2.595.124	1.846.457	3.870.036	4.945.483	15.682.885
Irak	3.134.420	4.299.588	3.927.723	3.300.404	982.319	15.644.454
Almanya	1.486.489	1.491.006	1.492.369	2.894.150	4.446.950	11.810.964
İspanya	233.527	268.422	1.060.398	2.979.574	5.912.139	10.454.060
Fransa	1.162.644	1.500.312	1.395.915	2.009.478	2.011.254	8.079.603
İtalya	600.874	267.015	864.660	2.968.546	2.826.280	7.527.375
İsrail	753.205	1.064.495	1.096.860	1.505.861	1.297.084	5.717.505
Libya	400.510	528.868	1.267.680	1.946.483	741.672	4.885.213
Romanya	575.140	322.237	475.007	1.476.870	2.019.858	4.869.112
Suudi Arabistan	1.208.811	1.044.336	1.051.127	911.067	451.340	4.666.681
ABD	277.629	406.896	411.906	1.507.899	1.643.409	4.247.739
Rusya	274.566	711.247	1.110.890	856.173	761.309	3.714.185
Bosna-Hersek	198.501	318.827	490.647	1.175.351	733.654	2.916.980
Arnavutluk	374.489	467.196	391.648	924.274	540.932	2.698.539
Yunanistan	266.359	402.163	594.870	658.573	574.406	2.496.371
İran	1.347.026	523.188	309.239	111.262	35.005	2.325.720
BAE	660.376	196.522	387.758	564.547	391.429	2.200.632
Hollanda	291.660	239.082	531.514	450.531	531.931	2.044.718
Kosova	449.110	436.621	363.702	417.187	354.279	2.020.899
Kazakistan	387.627	343.164	592.112	303.648	287.663	1.914.214
Cezayir	196.218	195.636	298.180	853.580	355.451	1.899.065
Fas	296.770	303.538	343.082	380.864	552.616	1.876.870
Kuzey Kıbrıs Türk Cum.	393.651	629.960	258.933	362.642	213.051	1.858.237
Bulgaristan	313.391	316.831	337.287	242.035	643.693	1.853.237
Danimarka	210.550	89.654	107.609	193.274	1.113.888	1.714.975
Lübnan	223.494	354.231	684.871	353.278	84.978	1.700.852
Sırbistan	108.134	129.133	439.919	419.916	444.593	1.541.695
İsviçre	198.875	171.863	386.912	569.278	206.953	1.533.881
Ukrayna	224.420	199.157	243.585	293.654	357.956	1.318.772
Ürdün	301.963	256.292	215.123	232.526	218.707	1.224.611
Katar	201.208	123.389	364.738	413.059	108.535	1.210.929
Polonya	91.644	93.549	193.588	211.443	560.210	1.150.434
Azerbaycan	327.042	185.191	160.888	180.890	256.385	1.110.396
Slovakya	24.759	36.029	51.631	378.365	551.664	1.042.448
Belçika	413.765	54.552	246.647	196.505	121.296	1.032.765
Diğer	2.962.253	3.151.472	4.161.545	4.242.904	3.157.191	17.675.365
Toplam	22.996.885	23.716.786	28.157.020	40.356.127	40.435.563	155.662.381

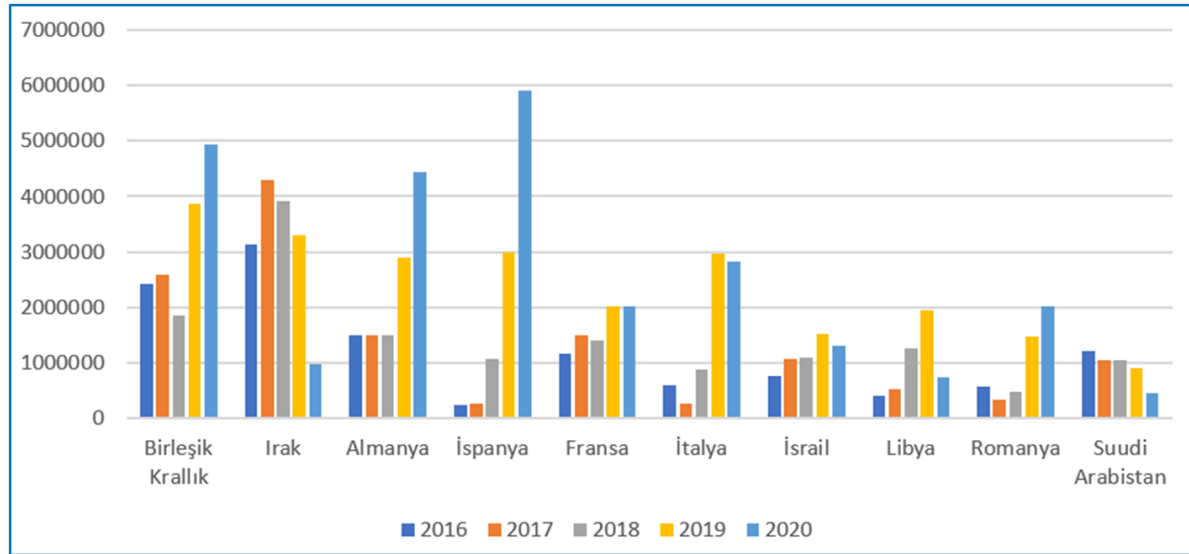
Kaynak: TÜİK Dış Ticaret İstatistikleri, Dinamik Sorgulama. (Ağustos’21) (GTIP 420222100000, 420222901000, 420222909000, 420229000000 kodlu ürünler esas alınmıştır. Deri olmayan el çantalarını kapsamaktadır.) **[16]**

Türkiye çanta ihracatında, 2016 yılında elde edilen 22,9 milyon USD, kademeli olarak artarak devam etmiştir. 2016-2020 yılları arasında toplam 155,7 milyon USD çanta ihracatı gerçekleştirilmiştir.

Türkiye'nin çanta ihracatında en büyük pay %10,1 ile Birleşik Krallığa aittir. 2016-2020 yılları arasında Birleşik Krallığa 15,7 milyon USD tutarında ihracat yapılmıştır. İkinci sırada Irak gelmektedir, aynı dönemlerde Irak'a 15,6 milyon USD ihracat yapılmıştır. Almanya'ya ise yaklaşık 11,8 milyon USD tutarında ihracat gerçekleşmiştir.

Türkiye çanta Avrupa ülkelerin payı 2016-2020 yılları arasında yaklaşık olarak %53,7'dir. Aynı dönemde Asya ülkelerine yapılan ihracat oranı ise %26,6'dır. Afrika ülkeleri %5,6 ve ABD %2,7'lik bir paya sahiptir.

Grafik 4: Türkiye Çanta İhracatında İlk 10 Ülke (USD)

Kaynak: TÜİK Dış Ticaret İstatistikleri, dinamik sorgulama. (Ağustos'21) [16]

Türkiye 2016-2020 yılları arasında çanta ihracatının miktar olarak %12,3'ünü Irak'a yapmıştır. Almanya %6,6 ile 2.inci sıradadır. İhracat ürünleri içinde dış yüzeyleri dokumaya elverişli diğer maddelerden yapılan çanta (GTIP 420222909000) ihracat miktarı %39,2 iken, dış yüzeyi diğer maddelerden olan el çantası ihracatı %37,2 civarındadır.

Tablo 22: Türkiye'nin İhraç Ettiği El Çantası Ürünlerinin Ortalama Adet Fiyatları (USD)

Ürün Şekli	2016	2017	2018	2019	2020	Ort
Dış yüzleri dokumaya elverişli diğer maddelerden olanlar	3	2,5	2,2	2,2	2,6	2,4
Dış yüzleri diğer maddelerden olanlar	3	2,6	2,3	2,6	2,9	2,6
Dış yüzleri plastikten mamül madde yapraklarından yapılmış olanlar	4,2	3,5	3,8	3,8	3,2	3,7
Dış yüzleri elastiki/kauçuklu olmayan örme eşyadan olanlar	4,8	2,2	2,6	2,2	2,1	2,3
Ortalama Birim Fiyat (USD)	3,3	2,7	2,6	2,6	2,8	2,8

Kaynak: TÜİK Dış Ticaret verileri kullanılarak hazırlanmıştır. Deri olmayan el çantaları esas alınmıştır. (Ağustos'21) [16]

Çanta ihracatında, dış yüzleri plastik mamul madde yapraklarından yapılmış olanların birim fiyatı, diğer ürünlerden yapılan çanta birim fiyatından yaklaşık 1 dolar daha fazladır. İtalya'ya yapılan ihracat adet fiyatları 10,8 USD'nin üzerindedir. Aynı şekilde Hong Kong, Rusya ve Japonya ihracat bakımından en yüksek birim fiyat elde edilen ülkeler arasındadır.

Tablo 23: Türkiye’de Yıllar İtibariyle El Çantası İthalat Tutarları (USD)

Ülke	2016	2017	2018	2019	2020	Toplam
Çin	42.515.603	36.345.894	24.468.331	17.171.535	14.360.629	134.861.992
İtalya	4.452.917	4.232.706	4.574.983	5.865.076	7.158.136	26.283.818
Fransa	3.790.427	4.247.917	4.752.502	5.414.092	4.364.675	22.569.613
Malezya	951.021	4.422.788	5.743.903	3.769.131	3.287.565	18.174.408
Kamboçya	724.178	1.183.378	1.849.260	1.513.890	828.686	6.099.392
İspanya	793.709	1.120.112	1.576.563	1.531.453	1.059.477	6.081.314
Hindistan	769.039	1.143.779	885.508	1.246.186	433.796	4.478.308
Romanya	983.362	1.327.873	420.598	785.922	813.403	4.331.158
Vietnam	454.027	479.341	887.327	1.217.666	742.802	3.781.163
Endonezya	1.169.974	951.208	405.283	275.564	252.196	3.054.225
Myanmar	11.058	83.302	477.430	816.754	643.050	2.031.594
Fas	4.347	9.149	1.154	351.710	679.683	1.046.043
Filipinler	170.684	133.010	151.593	242.061	281.692	979.040
Bangladeş	130.151	87.975	14.012	44.746	75.994	352.878
Diğer	805.108	554.610	396.164	464.184	490.071	2.710.137
Toplam	57.725.605	56.323.042	46.604.611	40.709.970	35.471.855	236.835.083

Kaynak: TÜİK Dış Ticaret İstatistikleri, Dinamik Sorgulama. (Ağustos’21) (GTIP 420222100000, 420222901000, 420222909000, 420229000000 kodlu ürünler esas alınmıştır. Deri olmayan el çantalarını kapsamaktadır.) [16]

Türkiye el çantası ithalatının en yüksek olduğu ülke Çin’dir. Sadece Çin’den yapılan ithalat, 2016-2020 dönemlerinde yapılan ithalatın %56,9’unu oluşturmaktadır. İtalya’dan %11,1 ve Fransa’dan %9,5 oranında ithalat yapılmıştır. Bu üç ülkeden yapılan ithalat toplamı %77,5’tir.

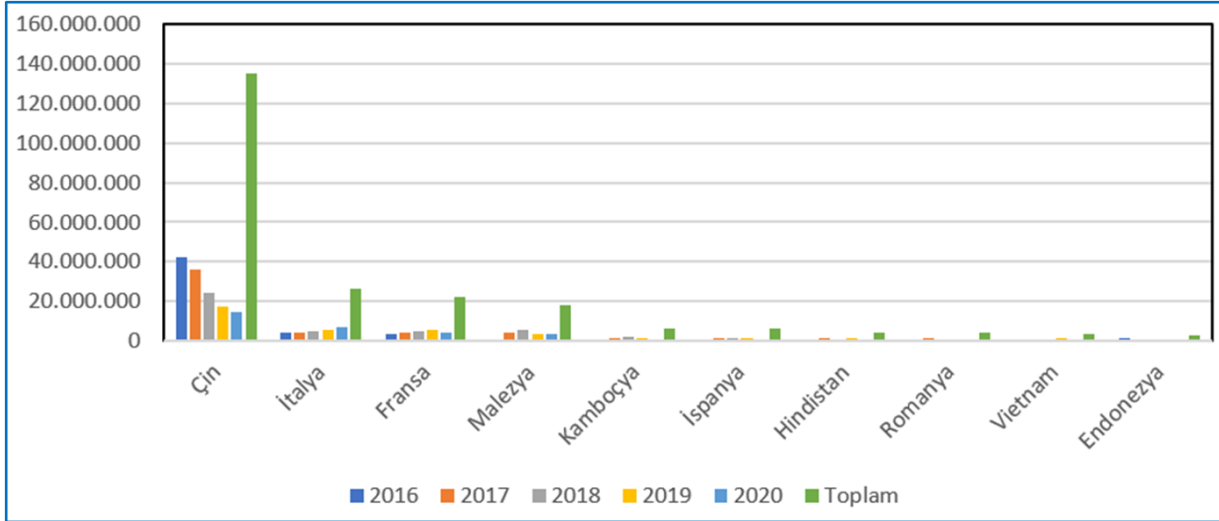
Tablo 24: Çin’den Yapılan El Çantası İthalatın Sınıflandırılması (USD)

Ürün Cinsi	2016	2017	2018	2019	2020	Toplam
Dış yüzleri plastikten mamül madde yapraklarından yapılmış olanlar	33.656.257	29.143.660	20.022.325	13.784.742	10.488.092	107.095.076
Dış yüzleri elastiki/kauçuklu olmayan örme eşyadan olanlar	420.001	195.127	262.310	65.674	95.065	1.038.177
Dış yüzleri dokumaya elverişli diğer maddelerden olanlar	7.785.827	6.498.047	3.915.711	3.004.578	3.606.056	24.810.219
Dış yüzleri diğer maddelerden olanlar	653.518	509.060	267.985	316.541	171.416	1.918.520
Toplam	42.515.603	36.345.894	24.468.331	17.171.535	14.360.629	134.861.992

Kaynak: TÜİK Dış Ticaret İstatistikleri, Dinamik Sorgulama. (Ağustos’21) (GTIP 420222100000, 420222901000, 420222909000, 420229000000 kodlu ürünler esas alınmıştır. Deri olmayan el çantalarını kapsamaktadır.) [16]

Çin'den yapılan ithalatın büyük çoğunluğunu plastik mamul madde yapraklarından yapılmış el çantaları oluşturmaktadır. 2020 yılında yapılan 10,5 milyon dolarlık plastik mamul el çantası miktarı 1.245.568 adettir.

Grafik 5: Türkiye Çanta İthalatında İlk 10 Ülke (USD)

Kaynak: TÜİK Dış Ticaret İstatistikleri, dinamik sorgulama. (Ağustos'21) [16]

2.5. Üretim, Kapasite ve Talep Tahmini

Bu fizibilite konusu olan yatırım 6 küçük bir büyük atölyenin inşa edilerek kiralanması ile büyük atölyede kurulacak imalathanede üretilen bayan el çantalarının satışlarıdır.

Kiralamaya konu olan toplam 7 atölyeden, yatırımı gerçekleştirilecek büyük atölyede üretim başladıktan bir süre sonra küçük atölyelerin de yatırımcıyı çekmesi beklenmektedir. Dolayısı ile ilk işletme yılında büyük atölyenin kiralanarak üretime geçmesi beklenmektedir.

İkinci üretim yılında iki küçük atölyenin, üçüncü üretim yılında da kalan dört atölyenin kiralanacağı öngörülmüştür.

Büyük atölyede gerçekleştirilecek bayan el çantası üretiminin kurulu kapasitesinde üretimi sınırlayıcı nitelikte olan hat dikim hattıdır. Birim zamanda dikimden çıkacak çanta sayısı ise üretilen çantanın modeline, detayına ve dikimde çalışan ustanın tecrübesine bağlıdır. Mevcut makine parkı ve çalışacak personel sayısı da dikkate alınarak kurulu kapasitede üretilen çanta sayısı günde tek vardiya çalışma düzeninde, çanta modeline bağlı olarak ayda 6 bin ile 40 bin adet arasında değişebilecektir. Temkinli bir yaklaşımla çanta başına 20 TL net kâr kalite ve modelde bayan el çantalarından ayda 20 bin, yılda 240 bin adet çanta üretileceği kabul edilmiştir.

İlk üretim yılında yaklaşık 15 kişi ile üretimin başlatılması ikinci yılda 30, üçüncü işletme yılında 45 kişiyle üretimin devam edeceği öngörülmüştür. Bu öngörü kapsamında yıllar itibarıyla hesaplanan çanta üretim miktarı aşağıda verilmiştir.

Tablo 25: Öngörülen Satış Miktarları (Ton/Yıl)

Satışa Konu Olan Ürün	1. Yıl	2.Yıl	3.Yıl	4.Yıl +
Bayan El Çantası (adet/yıl)	60.000	132.000	168.000	200.000

2.6. Girdi Piyasası

Bayan el çantasında kullanılan hammaddeler ve aksesuarlar muhtelifdir. Hammadde olarak genellikle 140 cm ende olan PVC türevi deriler kullanılmaktadır. Bu derilerin metre fiyatı 45 TL ile 90 TL arasında değişmektedir. Çantalarda kullanılan aksesuarlar fermuar, toka, çanta kilidi, çanta sapı, zincir, kanca, dikiş ipi, plastik aksesuar, büzgü aparatı, ahşap boncuk, sünger, mıknaş, rivet vb gibi ara mamullerden oluşmaktadır.⁵

Fotoğraf 1: Bayan El Çantası İmalatında Kullanılan Girdi Örnekleri

Bu girdilerin türleri ve alım miktarlarına bağlı olarak oldukça değişkenlik göstermektedir. İşletmeye girecek tesisin sürdürülebilirliğini kolaylaştıracak etkenlerden biri de güçlü bir işletme sermayesi ile üretime başlamak olacaktır. Bu nedenle ilk altı ayda gerekli olacak aksesuar ve hammaddenin temini için gerekli sermayenin hazır edilmesi tavsiye edilir.

2.7. Pazar ve Satış Analiz

Yatırımın sürdürülebilirliğinde kritik öneme haiz konulardan biri de üretilecek çantaların pazarlanmasıdır. Halihazırda küçük üreticilerin büyük çoğunluğu satışlarını toptancılara yapmaktadır. Satışlarını toptancılara yapan üreticilerin geneli 5-10 kişi çalıştıran ve haftada 5-10 bin adet dolayında çantayı, ortalama 3-5 TL/çanta kâr ile toptancılara satan küçük imalatçılardır.

Çanta üreticileri içinde sektörde tecrübeli ve güçlü üreticilerin bir kısmı ise aynı zamanda toptancı ve/veya doğrudan muhtelif yurt içi yurtdışı markalara üretim yapan atölyelerdir. Bu üretici kesiminin çalıştırdığı ustalar daha niteliklidir ve üretimlerinden elde edilen kârlar çanta başına 60-80 TL'ye kadar çıkmaktadır. Bu üreticiler hammadde ve hizmet temininde daha avantajlı koşulları yakalayabilmekte, yurt içinde ve yurt dışındaki muhtelif markalara daha nitelikli çanta üretimi yapabilmektedirler.

Büyük ölçüde kayıt dışı üretim ve sigortasız işçi çalıştırmanın yaygın olduğu İstanbul piyasasında çalışan atölyelerin, Bozkır ilçesinde sigortalı işçi çalıştırarak kayıtlı üretim yapması durumunda üretimlerini sürdürebilmeleri için, oluşan haksız rekabetin getirdiği maliyet artışını göğüsleyebilmeleri, pazar ve tedarik zincirine olan mesafeden kaynaklanan maliyeti karşılayabilmeleri gerekecektir. Bu maliyetleri göğüsleyebilmenin üretici cephesindeki yolu;

- satışlarda kâr marjı yüksek ürünlerin tercih edilmesi,
- hammadde ve girdi temininde avantajlı bir konumda olunması,

⁵ <https://cantayap.com.tr/cantayap/orgu-canta-malzemeleri/ip-cesitleri/dikis-ipleri/>[17]

- güçlü işletme sermayesi ile üretime başlanması,
- nitelikli işçiyi Bozkır ilçesinde istihdam edebilecek ödeme ve koşulların sağlanabilmesi,
- üretimde özellikle ilk yıllarda hizmet alımını minimum düzeye indirecek önlemlerin alınması,
- üretim hattında nitelikli işçi yetiştirecek düzenlemelerin yapılması,
- hammadde alımı ve ürün satışlarının gerektirdiği nakliye maliyetlerinin minimumlanması,
- marka ve model geliştirme becerilerinin üst düzeye çıkartılması ile mümkün olabilir.

Bu hedefler piyasanın tecrübeli ve güçlü üreticilerinin bir araya gelmesi ve/veya işbirliği yapması ile Bozkır ilçesinde gerçekleştirilebilir. İlk iki senede ayakta kalacak üretim ve satış faaliyetinin gerçekleştirilmesi durumunda Bozkır ilçesi mevcut insan varlığı ile çanta üretiminde bir odak haline gelebilme potansiyeline sahiptir.

Diğer türlü küçük üreticinin İstanbul koşullarında yaptığı üretimi aynı şekilde Bozkır ilçesinde sürdürebilme şansı yoktur.

Yukarıda sıralanan haksız rekabeti ortadan kaldırılması, neredeyse tamamen kayıt dışı yürüyen ve büyük ölçüde göçmen işgücünün sigortasız çalıştırıldığı bu sektörün kayıt altına alınması için gereken adımların kamu otoritesince atılması, sektöre yatırım yapacak üreticiler için olduğu kadar kamunun vergi kaybının önlenmesi açısından da elzem görünmektedir.

3. TEKNİK ANALİZ

3.1. Kuruluş Yeri Seçimi

3.1.1. Yatırım Yeri Olabilecek Araziye İlişkin Lokasyon ve Özellikleri

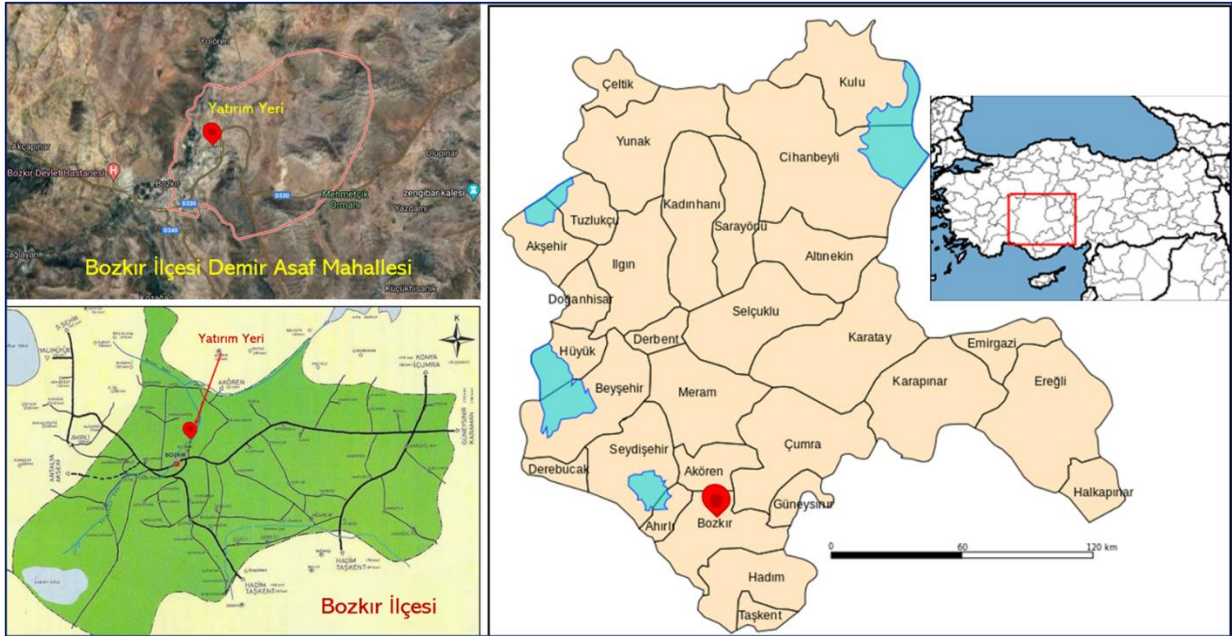
Yatırıma konu olan faaliyet deri mamulleri ve çanta imalatının yapılması için bölgeye gelmesi için yatırımcılara hazırlanacak olan altı adet küçük (*her biri 250 m²*), bir adet büyük (*2000 m²*) olmak üzere toplam 7 adet atölyedir. Bu atölyelerin faaliyete geçmesi ile üretim için gerekli olan suni deri ve türevleri, dikiş ipi, fermuar, zımba, boya, temizleyiciler, muhtelif solüsyon vb yardımcı madde ve aksesuarlar, ambalaj malzemeleri, makine parkına ilişkin yedek parça ve bakım malzemeleri gibi tedarik malzemelerinin bölgeye getirilmesi, üretilen mamullerin satışa gönderilmesi ve çalışacak personelin geliş gidişi sözkonusu olacaktır.

Dolayısı ile yatırım yerinin karayoluna yakın olması, enerji, su ve iletişim olanaklarına erişimin mümkün olması gerekir. Başlangıçta atölyeler için 3500 m² kapalı alan (*250 X 6 + 2000*) gerekli olacaktır. Ara yollar, ortak kullanım alanları, çevre çiti, çekme alanları, giriş vb yapılar ile birlikte 7000 -10.000 m² alan yeterlidir. Bununla birlikte ilerleyen süreçte atölye sayısının artması ve bölgeye olan talebin yükselme ihtimali göz önüne alınarak arazinin 15-20 dekar civarında olması uygun olacaktır.

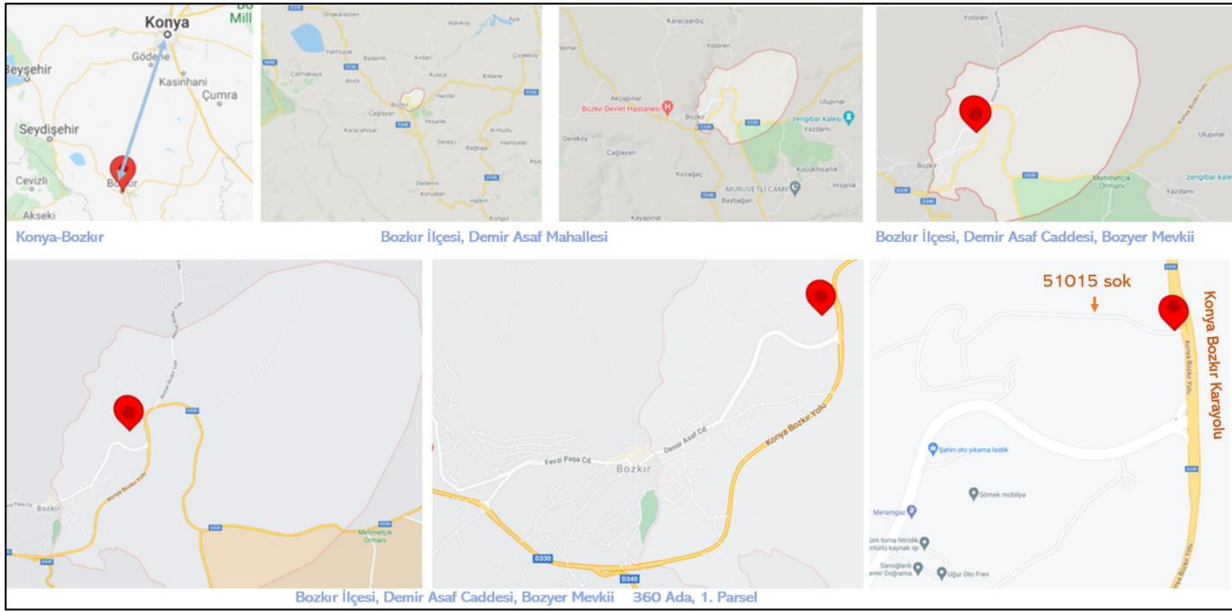
Bu gereklilikler doğrultusunda Bozkır Belediyesince yatırım için tahsis edilen arazi Bozkır ilçe merkezinde, Demir Asaf mahallesinde Bozyer mevkiindedir. Yatırım arazisi doğusundan Konya-Bozkır karayoluna ve kuzeyinden de Bozkır ilçesinin 51015 numaralı sokağına iki taraftan cepheli olup, yaklaşık 17 dekar büyüklüğündedir.

Aşağıda yatırım yeri haritada gösterilmiştir. Konya ili, Bozkır ilçesi altta sağda, yatırımın yerinin Bozkır ilçesi ve Demir Asaf mahallesindeki konumu ise altta solda verilmiştir.

Harita 2: Yatırım Yerinin Konumu

Bozkır ilçe merkezinin Konya il merkezine mesafesi yaklaşık 144 km'dir. Yatırım arazisi Konya Bozkır karayolu ve Bozkır ilçesi 51015 sokağına iki yönden cephelidir.

Harita 3: Bozkır İlçesi Demir Asaf Mahallesi Bozyer Mevkiindeki Yatırım Yerinin Konumu

Aşağıda 360 ada, 1. Parselde yer alan yaklaşık 17 dekarlık yatırım yerinin uydu görüntüsü verilmiştir. Yatırım yerinde enerji nakil hattı, şebeke suyu ve atık su tesisat hattı mevcut değildir. Elektrik, su ve doğalgaz hattının en fazla 1 km-1,5 km mesafeden çekilebileceği tespit edilmiştir.⁶

Uydu Görüntüsü 1: Yatırım Yerinin Konumu

Bozkır Belediyesi tarafından bölge için inşaat ruhsatı verildikten sonra sanayi elektriği için MEDAŞ, su hattı için KOSKİ ve Bozkır Belediyesi, doğalgaz hattı için Enerya Konya Gaz Dağıtımına müracaat gerekli olacaktır. Bu süreçte Bozkır Belediyesi tarafından ödenmesi gereken bedel ve ücretler yatırım tutarı

⁶ <https://parselsorgu.tkgm.gov.tr/#ara/idari/132160/360/1/1628603142015> [18]

içinde dikkate alınmıştır. Aşağıdaki verilen yatırım arazisine ait fotoğraflar Bozkır Belediyesi yetkililerince temin edilmiştir.

Fotoğraf 2: Yatırım Arazisinin Bozkır- Konya Karayoluna Olan Cephesi

Fotoğraf 3: Bozkır- Konya Karayolu ile 51015 Nolu Sokağın Kesiştiği Köşe

Fotoğraf 4: Yatırım Arazisinin 51015 Nolu Sokağa Olan Cephesi

Yatırım yeri ağaçlandırma alanıdır. İnşaata konu olacak bölümlerde yer alan ve yaklaşık 10 yaşında olan fidanların yatırım yerinden tayini gerekli olacaktır. Bu işlem yatırım tutarında dikkate alınmıştır.

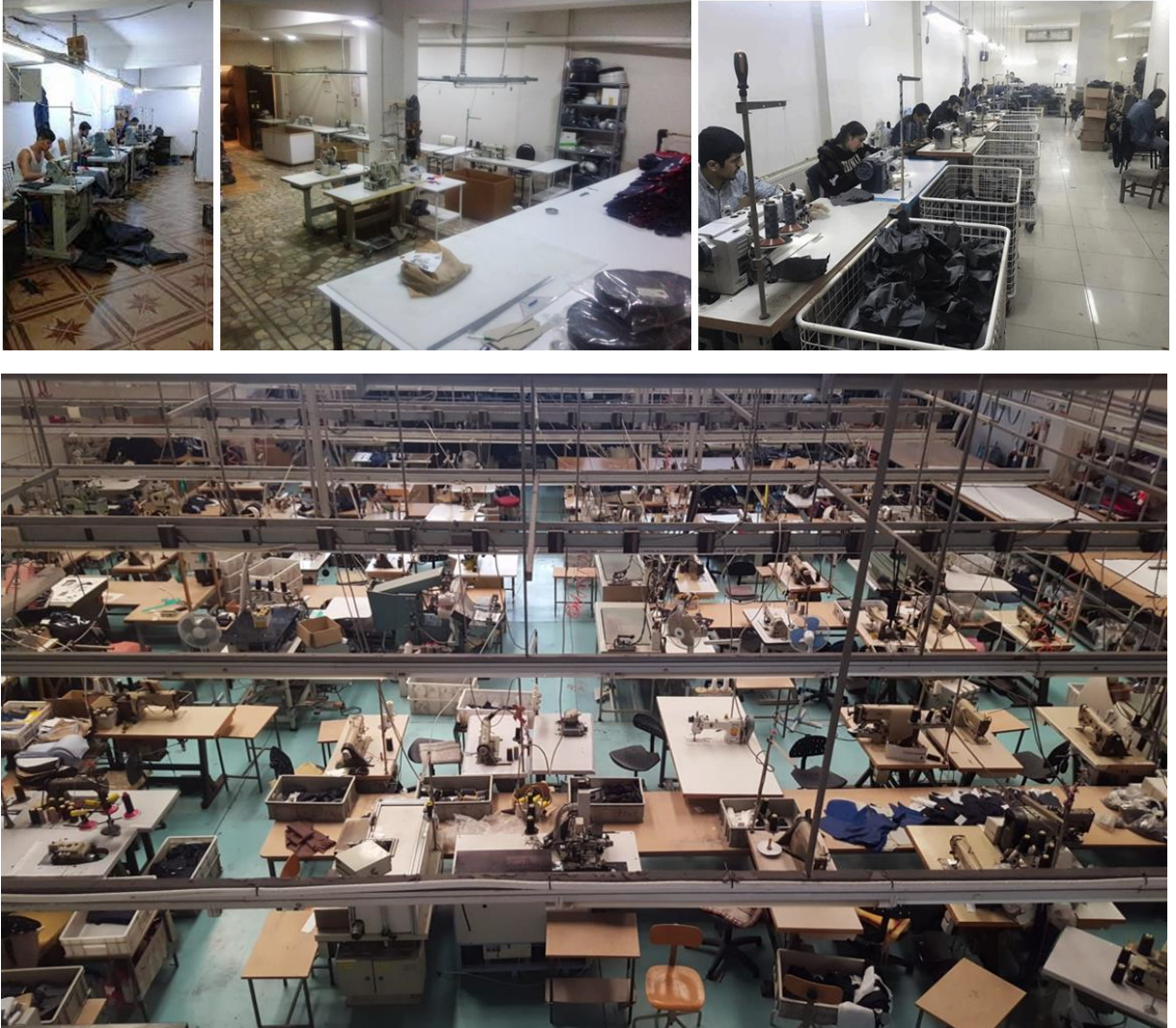
3.1.2. İnsan Kaynakları Açısından Yatırım Yeri Potansiyeli

Bölgede yapılması hedeflenen üretim konusu ağırlıklı olarak bayan el çantasıdır. Deri ürünleri türü içinde kemer ve cüzdan üretimi de sözkonusu olabilecektir. Çanta üretimi el işçiliğinin ağırlıkta olduğu bir imalatı kapsamaktadır.

Model çıkarma, kalıp kesme, makine ve el dikişi, deri boyama ve kurutma (*hizmet alımı da olabilir*), aksesuar işleme gibi üretim adımlarında yetişmiş personel çalıştırılması, gerçekleştirilecek üretimin niteliğini doğrudan etkilemektedir.

Konya'nın Bozkır ilçesi Türkiye genelinde Arnavut kökenli çanta ustaları, Ordu ili kökenli çanta ustaları ile birlikte bu sektörde yetişmiş insan gücünün önemli kaynağı olan bölgelerden biridir. İstanbul piyasasında 300'ün üzerinde Bozkır ilçesi kökenli işçi çalıştıran atölyenin olduğu bilinmektedir.⁷

Fotoğraf 5: Çanta İmalat Atölyesi ⁸

Fizibilite konusu yatırımın bölgede gerçekleştirilmesi durumunda bölgede yer alacak toplam 7-8 atölyede yaklaşık 50-60 kişi dolayında çalışan gerekli olacaktır. Bu kişilerin tamamının Bozkır ilçesi

⁷ İstanbul Bozkırlılar Yardımlaşma ve Kültür Derneği (İBYKD) verileri. Dernek merkezi İstanbul'dadır. Üye sayısı üçbin kişinin üzerindedir. Yatırımın şekillendirilmesinde ve anketlerin düzenlenmesinde İBYKD aracılığı ile toplantı ve anket düzenlenmiştir.

⁸<https://www.ayazcanta.com/promosyoncantalar.htm> [19]

kökenlilerden oluşacağı ve tamamının İstanbul piyasasından kendi yörelerine gelmeyi tercih edecek kişiler olacağı varsayılmıştır.

Bu varsayım İstanbul'un çalışma ve yaşama koşullarının ağırlığından kurtulmak isteyen ve/veya kendi yöresine yatırım ve istihdam götürmeyi istediğini dile getiren anketlerdeki yatırımcı taleplerine dayanmaktadır. Ancak aynı durumun çalışan usta ve personel açısından ne kadar geçerli olacağının ilişkin yeterli veri mevcut değildir.

Varsayımın temel riski, bu niteliklere sahip yeterli sayıda ustanın İstanbul yerine Bozkır ilçesinde yaşamayı tercih etmemesi durumudur. Zira çalışanların ailelerine sağlayacağı sosyal ortam açısından Bozkır ilçesinin, İstanbul koşullarının çeşitliliği ve imkânlarını sunmakta aynı düzeyde gelişmişliğe sahip olduğunu söylenemez. Bu nedenle gerekli ve nitelikli işgücünün Bozkır ilçesinde sürekli istihdam edilmesi konusunda sosyal gelişmişlikten kaynaklanan ciddi bir risk olduğu ifade edilebilir.

Fizibilite konusu yatırımın istenen verimlilikte sürdürülebilir bir imalat boyutuna erişeceği süreden sonra bu bölgede usta yetiştirilmesi konusunda gelecek atölye sahiplerinin yapacakları üretimin yanı sıra personel eğitimine de kaynak ayırmaları gerekli ve mümkün olabilecektir. Görüşme yapılan potansiyel yatırımcı grubu bu gerekliliğin farkındadır.

3.1.3. AR-GE Konusunda Çalışma Yapan Kurum ve Kuruluşlar Hakkında Bilgi

Konya ilindeki teknik üniversitelerin iki tanesinde MYO düzeyinde tasarım birimi mevcuttur. Bunlardan bir tanesi Necmettin Erbakan Üniversitesi Konya Ereğli Kemal Akman MYO El Sanatları Bölümü, diğeri ise Konya Teknik Üniversitesi Teknik Bilimler MYO deri ve Ayakkabı Tasarım Bölümüdür.

Her iki bölüm de yatırım konusu deri mamulleri ve çanta tasarımına yönelik doğrudan öğrenci yetiştirmemektedir. Bununla birlikte gelecek yıllarda, ihtiyaca uygun ilâve ders ve bölümler eklenerek bu konudaki tasarımcı yetiştirme gayretlerine akademik düzeyde katkı sağlanmış olabilir.

Bunun dışında bölgede Ar-Ge faaliyeti yapan kurum ya da kuruluş mevcut değildir. Aşağıda Konya'da bulunan teknik üniversitelerin bölüm ve öğrenci durumunu özetleyen bir tablo verilmiştir.

Tablo 26: Konya Teknik Üniversiteleri ve Öğrenci Durumu

	KTO Karatay Üniversitesi	Necmettin Erbakan Üniversitesi	Selçuk Üniversitesi	Konya Teknik Üniversitesi
Fakülte	6	20	23	4
Yüksek Okul	3	1	6	
Enstitü	3	4	5	1
MYO	3	7	22	1
Konservatuvar		1	1	
Uygulama ve Ar-Ge Merkezi	8		44	
Akademisyen Sayısı	400	1956	3121	429
Öğrenci Sayısı	9000	36131	76000	14015
Üniversite Sanayi İşbirliği İle Yürütülen Proje Sayısı		50'nin üstünde	117	53
Tasarım Bölümleri (Proje Konusu ile İlgili Bölümler Bazında)		El Sanatları MYO		Ayakkabı ve Deri Tasarım MYO

3.2. Üretim Teknolojisi

3.2.1. Üretim Yöntemi

Çanta üretiminin aşamaları aşağıda açıklanmıştır.

- Öncelikle üretilecek çantanın modeline karar verilerek belirlenen modelin tasarım özelliklerine geçilir. Yapılan tasarım ile belirlenen modele göre çantanın boyut ve aksesuar özellikleri netleştirilir.

Fotoğraf 6: Model Seçme, Tasarım ile Malzeme ve Aksesuar Seçme

- Boyut ve kullanılacak malzemesi belirlenen çantanın parçaları ve parça kalıpları hazırlanır.

Fotoğraf 7: Kalıp Hazırlama

- Hazırlanan kalıplara uygun şekilde ve istenen sayıda kesim işlemine geçilir.

Fotoğraf 8: Kesim İşlemi

- Kesim yapıldıktan sonra ilgili parçalar sıra ile bir araya getirilir.

Fotoğraf 9: Dikiş ve Birleştirme

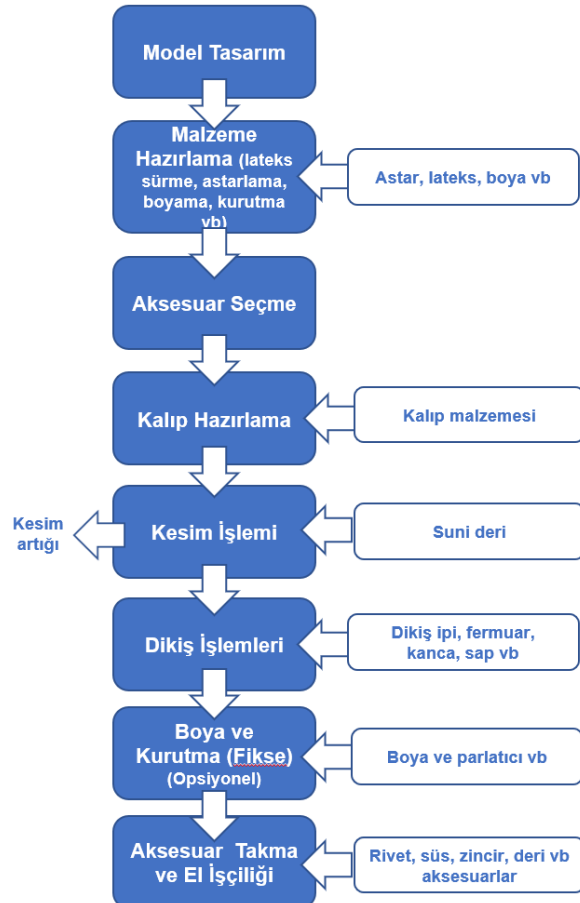
- Gerekğinde çanta boyama ve boya fiksleme işlemi uygulanır. Aksesuarları takılan çanta satışa sunulmak üzere depoya iletilir.

Fotoğraf 10: Aksesuar Takma

Üretimin akım şeması aşağıda verilmiştir.

Şema 1: Üretimin Akım Şeması

3.2.2. Kullanılacak Makine Teçhizatın Özellikleri

Çanta imalatında tasarımın yapıldığı işlem masaları, kalıp çıkarmada kullanılan muhtelif el aletleri, kesim presi, malzeme hazırlama sürecinde lateks sürme makinesi, laminasyon makinesi, muhtelif dikiş makineleri, çanta boyama ve fiksleme fırını, klişe makinesi gibi makineler kullanılmaktadır. Aşağıda bu makineler gösterilmiştir.

Fotoğraf 11: Üretimde Kullanılan Makine Ekipmanlar

3.3. İnsan Kaynakları

3.3.1. İl Nüfusunun Eğitim Kademelerine Göre Durumu

ADNKS sonuçlarına göre, Konya ilinde 6 yaş ve üzeri nüfus grubunda, okuryazar nüfus oranı 2020 yılında %98,4 olarak gerçekleşmiştir. Konya ili okuryazar oranı açısından Türkiye ortalamasının (%97,7) üzerinde bir değere sahip olup, okuryazar oranının büyüklüğü açısından iller arası sıralamada altıncı sırada yer almaktadır.

Eğitim durumuna göre 15 yaş ve üzeri nüfusun dağılımına bakıldığında, 2020 yılı itibarıyla Konya'da lise, yüksekokul ve yüksek lisans mezununun Türkiye ortalamasının altında olduğu görülürken, diğer eğitim branşları açısından Türkiye ortalamasının üzerinde olduğu dikkati çekmektedir. İlde doktora mezunu oranı %0,4 olup, Türkiye ortalaması (%0,4) ile aynıdır.

Tablo 27: Konya İli 15 Yaş ve Üzeri Nüfusun Eğitim Durumuna Göre Dağılımı (%)

Eğitim Durumu	2016	2017	2018	2019	2020	Türkiye 2020
İlköğretim	15,8	16,1	16,2	10	9,6	8,7
İlkokul	31,2	30,4	27,4	26	25	19,5
Ortaokul veya Dengi	11,7	11,9	13,5	20,1	20,5	20
Lise veya Dengi	20	20	21	21,1	21,3	25,1
Yüksekokul veya Fakülte	12,7	13	13,6	14	14,9	17,5
Yüksek Lisans	0,9	1,3	1,5	1,6	1,6	1,8
Doktora	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4

Kaynak: TÜİK, Bölgesel İstatistikler, Eğitim İstatistikleri. [20]

3.3.2. Çalışma Çağındaki Nüfus İstatistikleri

Konya ilinde 15-64 yaş arasını kapsayan çalışma çağındaki nüfus, 2020 yılı itibarıyla 1,5 milyon kişi olup toplam il nüfusunun %66,5'ini oluşturmaktadır. İlde çalışma çağındaki nüfus, 2016-2020 döneminde Türkiye geneline göre daha düşük artış göstermiştir. Bu dönemde Konya'da çalışma çağındaki nüfus %4,8 oranında artış gösterirken, Türkiye genelinde ise %5,7'lik bir artış yaşanmıştır. Konya ili Bozkır ilçesinde ise 2020 yılında çalışma yaşındaki 15-65 yaş arası nüfus, toplam nüfusun %62,7'sini oluşturmaktadır.

Tablo 28: Konya İli Çalışma Çağındaki Nüfusun Oranı

Yıllar	Türkiye		Konya		Bozkır	
	15-65 Yaş	Toplam Nüfusa	15-65 Yaş	Toplam Nüfusa	15-65 Yaş	Toplam Nüfusa
	Nüfus	Oranı %	Nüfus	Oranı %	Nüfus	Oranı %
2016	54.237.586	68	1.443.656	66,8	16.205	61,3
2017	54.881.652	67,9	1.454.330	66,7	16.046	61,8
2018	55.633.349	67,8	1.469.218	66,6	16.396	62,4
2019	56.391.925	67,8	1.486.190	66,6	16.222	62,6
2020	56.692.269	68,1	1.496.477	66,5	16.190	62,7

Kaynak: TÜİK, Nüfus İstatistikleri [21]

3.3.3. Genç Nüfus İstatistikleri

Konya ili Bozkır ilçesinde çalışma çağındaki nüfus içinde 15-25 yaş arasını kapsayan genç nüfus düzeyi 2020 yılı itibarıyla 4.230 kişi olup çalışma çağındaki nüfusun %26,1'ini, toplam ilçe nüfusunun ise %16,4'ünü oluşturmaktadır. İlçede 15-25 yaş arası genç nüfus, 2016-2020 döneminde %6,2 oranında artış göstermiştir, aynı dönemde Türkiye genelinde %0,1 azalış yaşanmıştır.

Tablo 29: Bozkır İlçesi Genç Nüfus Oranı

Yıllar	Türkiye			Konya			Bozkır		
	15-25 Yaş Nüfus	Çalışma Çağındaki Nüfusa Oranı %	Toplam Nüfusa Oranı %	15-25 Yaş Nüfus	Çalışma Çağındaki Nüfusa Oranı %	Toplam Nüfusa Oranı %	15-25 Yaş Nüfus	Çalışma Çağındaki Nüfusa Oranı %	Toplam Nüfusa Oranı %
2016	12.989.042	23,9	16,3	374.809	26	17,3	3.983	24,6	15,1
2017	12.983.097	23,7	16,1	373.014	25,6	17,1	3.990	24,9	15,4
2018	12.971.396	23,3	15,8	371.374	25,3	16,8	4.141	25,3	15,8
2019	12.955.672	23	15,6	373.837	25,2	16,7	4.177	25,7	16,1
2020	12.912.013	22,8	16,6	371.183	24,8	16,7	4.230	26,1	16,4

Kaynak: TÜİK, Nüfus İstatistikleri

3.3.4. İl ve İlçelerde Yatırım Konusunun Gerektirdiği Nitelikteki İstihdama Erişim Durumu

Konya ilinin de içinde yer aldığı TR52 Bölgesi'nde 2020 yılı itibarıyla işsizlik oranı %9,6 düzeyinde olup Türkiye ortalamasının (%13,3) bir hayli altındadır. Bölge işsizlik oranının düşüklüğü açısından 26 düzey 2 bölgesi arasında ikinci sırada yer almaktadır. 2016-2020 döneminde TR52 Bölgesi'nde istihdam edilenlerin sayısı 27 bin kişi artarken, işsiz sayısında 19 bin artış olmuştur. Bu dönemde işgücüne katılma oranını ise %50,0'dan %48,6'ya düzeyine düşmüştür.

Konya ilinde iş arayanların açık işlere yerleştirilme oranları Türkiye geneline göre daha düşük düzeydedir. 2015 yılında ilde iş arayanların açık işlere yerleştirilme oranı %40,1 iken bu oran 2020 yılında %79,8 düzeyine yükselmiştir. Türkiye genelinde ise işe yerleştirilme oranı 2020'de %61,8 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 30: Konya İlindeki Açık İş Sayısı ve İşe Yerleştirilme Oranı

Yıllar	Açık İş Sayısı	İşe Yerleştirme			Konya'da İşe Yerleştirilme Oranı (%)	Türkiye'de İşe Yerleştirilme Oranı (%)
		Erkek	Kadın	Toplam		
2016	63.856	13.538	3.856	17.394	27,2	37,5
2017	58.665	15.625	6.556	22.181	37,8	39,3
2018	56.169	23.470	6.905	30.375	54,1	52,1
2019	33.725	15.637	5.449	21.086	62,5	69,2
2020	43.641	28.872	5.964	34.836	79,8	61,8

Kaynak: Türkiye İş Kurumu (İŞKUR), Yıllık İstatistik Bültenlerinden yararlanılarak hesaplanmıştır. [22]

ADANSK verilerine göre 2025 yılında Konya il nüfusunun binde 7,8 artarak 2.370.272 kişi olacağı görülmektedir. Bu artışın ilçe, belde ve köylere de uygulanacağı varsayılmaktadır. Buna göre 2025 yılında Bozkır nüfusunun da aynı oranda artması beklenmektedir.

3.3.5. İstihdam Edilecek Personelin Unvanları, Sayıları, Maaş Bilgileri

Tablo 31: Kurulu Kapasitede İstihdam Edilecek Personel Dökümü (Büyük Atölye)

	Sayı	Aylık Kişibaşı Net Ücret TL/Kişi.Ay	Yıllık İşverene Maliyet TL/Yıl	Nitelik,Yetki ve Sorumluluk	Sabit Personel Maliyeti TL/Yıl	Değişken Personel Maliyeti TL/Yıl
Genel Müdür	1	10.000	150.000	Üretim süreçlerine hakim, pazarlama ve ihracat bilgisi olan	150.000	-
Bekçi (1'i aynı zamanda şoför)	3	3.200	144.000	Atölyenin güvenliğinden sorumlu.	96.000	48.000
Muhasebe, İK ve Sekreteryä	3	4.500	202.500	İhracat işlemleri, personelin özlük hakları, iletişim, malzeme alımı vb işlemlerden sorumlu	135.000	67.500
Üretim Bölümü				Nitelik,Yetki ve Sorumluluk		
Ustabaşı	10	6.000	900.000	Kaliteli çanta üretiminde el becerisi ve model uygulama nitelikleri gelişmiş sektörde en az 3 yıl deneyimli	270.000	630.000
Nitelikli İşçi	22	4.500	1.485.000	Kalıbı çıkarılmış modeli uygulayabilecek, parçaları bir araya getirip birleştirebilecek nitelikte ve az 1 yıl deneyimli	337.500	1.147.500
Tasarım ve Kalıp	2	7.000	210.000	Modeli belirlenmiş veya özellikleri belirlenmiş çantanın kalıbının çıkartılması ve özgün model geliştirme konusunda deneyimli tasarımcı	210.000	-
Çaycı, Şoför, Depocu	4	3.200	64.000	işçi		64.000
Toplam	45		3.091.500		1.198.500	1.893.000

3.3.6. Önde Gelen 5 Ülke ile Ülkemiz Maaşlarının Karşılaştırılması.

Avrupa'da en düşük ücret dilimi AB üyesi ülkelerde 1500- 2500 EURO arasında değişmektedir. En düşük ücret ortalaması hizmetler ve turizm sektöründe iken en yüksek ücretler finans sektöründe sözkonusudur. Sanayi sektöründe ortalama ücretler kişi başı yıllık olarak 25 bin USD ile 70 bin USD arasında değişmektedir. Yatırım konusu tesisteki müdürün yıllık brüt ücreti 15 bin EURO iken, geçici işçi brüt ücreti yıllık 7-8 bin EURO dolayındadır. Diğer bir deyişle AB ücret ortalaması bir müdür ülkemizdeki müdürden yaklaşık %150 oranında, bir işçi ise %132 daha fazla ücret almaktadır.

4. FİNANSAL ANALİZ

4.1. Sabit Yatırım Tutarı

A1. Arsa Bedeli:

Yatırım için öngörülen arazi Bozkır Belediyesi'nce tahsis edilecek kamu arazisi sınıfındadır. Dolayısı ile bir bedel ödenmesi söz konusu olmayacaktır.

B1. Etüt Proje Gideri:

Yatırım yerinin inşaat, altyapı projeleri için inşaat bedelinin %5'i oranında bir harcama yapılacağı kabul edilmiştir. İnşaat sürecinde gerçekleştirilecek nezaret ve denetim hizmetleri için ise inşaat sürecinde aylık 10 bin TL hizmet bedeli öngörülmüştür.

B2. Arazi Düzenleme ve Hazırlık Yapıları:

Yatırıma konu olan sahada inşaat sürecinin başlatılabilmesi için elektrik ve su bağlantısının yapılması, inşaat alanında bulunan ağaçların yerinin değiştirilmesi, hafriyat çalışmasının yapılması, inşaat sahasının çevresinin tel örgüyle muhafaza altına alınması, şantiye için bekçi klübesi yapılması gerekli olacaktır.

Şantiye sürecinde kullanılacak elektrik ve trafo için belediyenin inşaat ruhsatını vermesinden sonra, inşaat firması Konya'da bulunan MERAM elektrik iletim şirketine başvurarak, kendi trafosunu kullanmak suretiyle veya doğrudan en yakın mevcut hattan direk ilâvesi ile geçici elektrik teminini gerçekleştirebilir.

Yaklaşık 1-1,5 km mesafeden bölgeye şantiye elektriği ve Belediyece şantiye sahasına çekilecek hat ile su temin edilebilir. Bunun için gerekli olacak harcama tutarı aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 32: Arazi Düzenleme ve Hazırlık Yapılarına İlişkin Maliyetler

Arazi Düzenleme ve Hazırlık Yapıları	TL	Açıklama
Şantiye Elektrığının Temini	85.000	Yaklaşık 15 direk, kablo ve işçilik maliyeti dahil.
Şantiye Suyu İçin Su Hattının Döşenmesi	20.000	100 m derinlikten yaklaşık 200 TL/m bedelle kuyu açma maliyetine yakın bir maliyet kabul edilmiştir.
Hafriyat Çalışması	600.000	10 dekar ve ortalama 1 m derinlikteki hafriyat miktarı için
Arazi Çevresinin Tel Örgüyle Çevrilmesi	52.630	Çevre uzunluğu 700 m, 235 adet beton direk, 27 adet payanda, 2 m yüksekliğinde tel ve bir kapı maliyeti dahil
Şantiye Konteyner	15.000	Aynı zamanda bekçi klübesi olarak kullanılabilecek türde
Diğer	77.370	Üst toplamın %10'u oranında öngörülmüştür.
TOPLAM	850.000	

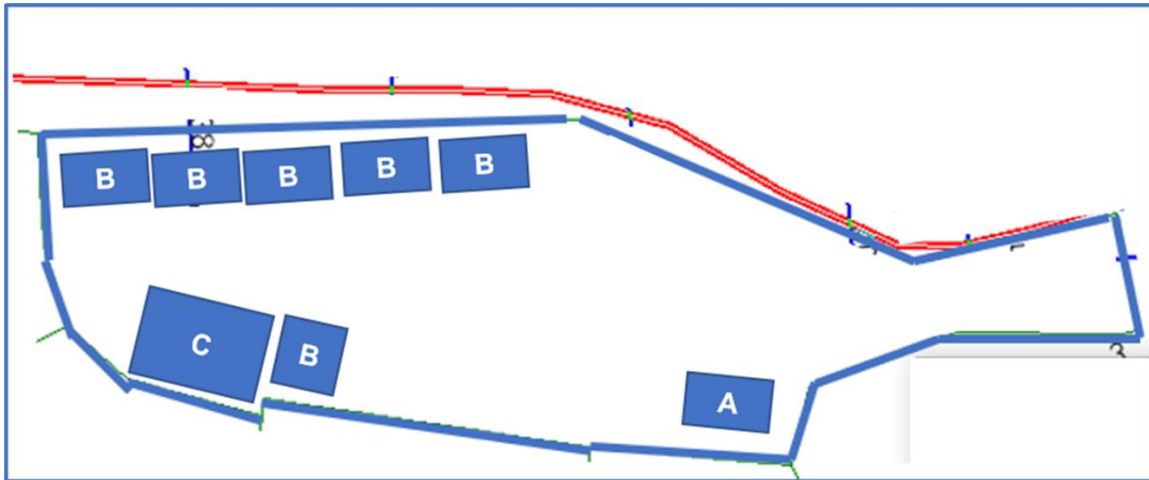
Yatırımın inşaat süreci tamamlandıktan sonra ise, elektrik aboneliğinin tesisi için abone sayısı beşin üzerinde olan bölgelere (*OSB'lerdeki süreçten farklı olarak*) iletim şirketi elektrik hattını ve müştemilatı ile birlikte trafosunu en geç bir yıl içinde kurmak durumundadır. Dolayısı ile sabit yatırım içinde elektrik altyapısının inşasına ilişkin bir harcama öngörüsü yapılmamıştır.

Doğalgaz şebekesi için de benzer süreçler söz konusudur. Dolayısı ile bölgeye sağlanacak doğalgaz hattının maliyeti Enerya Gaz Dağıtım firmalarının sorumluluğunda olduğundan sabit yatırım maliyeti için ayrıca bir öngörü yapılmamıştır.

B3. İnşaat Harcamaları

Aşağıda toplam 7 adet öngörülen atölyenin temsili yerleşim şeması verilmiştir. Altı adet küçük atölye (B) tek katlı, büyük atölye (C) çift katlı planlanarak oturma alanları ölçekli gösterilmiştir. Şemada bir adet idare ve ortak kullanım binası öngörülmüştür. Aşağıdaki yerleşim kuşkusuz yegâne tasarım ve yerleşim olmayıp, atölyelerin hayata geçirileceği süreçte farklı yerleşim ve ölçekler gerçekleştirilebilir.

Şema 2: Yerleşim Şeması

Buna göre öngörülen yapılara ilişkin inşaat maliyeti aşağıda hesaplanmıştır.⁹

⁹ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/03/20210324-3.htm> [23]

Tablo 33: İnşaat Maliyeti

Yapılar	Büyükölük	Birim Fiyat (TL/m²)	Toplam Tutar (TL)	Açıklama
Küçük Atölyeler (6 adet- tek katlı)	1.500 m²	1.250	1.875.000	II. Sınıf C Grubu Yapılar
Büyük Atölye (çift katlı)	2.000 m²	1.250	2.500.000	II. Sınıf C Grubu Yapılar
İdare Binası (tek katlı)	250 m²	1.250	312.500	II. Sınıf C Grubu Yapılar
Ara Yollar			470.000	Bina maliyetinin %10'u oranında öngörölmüştür.
TOPLAM			5.157.500	

B4. Makine Ekipmanlar

Küçük atölyelerin elektrik, su, doğalgaz, haberleşme, internet altyapısı tamamlandıktan sonra yatırımcı adaylarına kiralanacağı kabul edilmiştir. Aşağıda büyük atölye için tasarımlanmış makine parkının listesi verilmiştir. 13 Ağustos 2021 tarihli MBDS Kuru kullanılmıştır. 1 EURO= 10,042 TL, 1 USD= 8,55 TL

Tablo 34: Makine Ekipman Listesi

Makineler	Sayı	Birim Fiyat	Toplam Tutar TL
Kolon Uç Kıvrırma Makinesi	4 Adet	8.000 TL	32.000
Lateks Makinesi (40+10) cm	1 Adet	6.669 TL	6.669
Lateks Makinesi 60 cm	1 Adet	6.840 TL	6.840
Sarı İlaç Sürme Makinesi 25 cm	2 Adet	5.130 TL	10.260
Kolon Bağlama Makinesi	4 Adet	12.000 TL	48.000
A.M.S Dikiş Makinesi 30 X 25 cm	2 Adet	68.400 TL	136.800
EMS 102 Kesim Presi 20 ton	1 Adet	35.910 TL	35.910
Boya Kurutma Fırını (Çantacı Fırını özel 5 m)	1 Adet	29.925 TL	29.925
Numaratörlü Klişe Makinesi	1 Adet	10.260 TL	10.260
FLM 400 X800 Film Laminasyon Makinesi (2020)	1 Adet	168.000 TL	168.000
Dik Boyama Makinesi	2 Adet	20.000 TL	40.000
Biye Kesim Makinesi	1 Adet	25.000 TL	25.000
Deri Makinesi Çift Pabuç (YUKİ) YK 8365	2 Adet	2.000 USD	34.200
Kilit Dikiş- Süs Dikiş Makinesi GR781-3	1 Adet	13.000 USD	111.150
Dürkopp Adler-669 Dikiş Makinesi (İnce Baş Çanta İçin)	5 Adet	4.800 EURO	241.008
Dürkopp Adler-869 Dikiş Makinesi (Kalın Baş Çanta İçin)	2 Adet	5.900 EURO	118.496
Dürkopp Adler-867 Dikiş Makinesi (Çift pabuç)	3 Adet	5.060 EURO	152.438
Dürkopp Adler-869 Dikiş Makinesi (Kalın Baş Çanta İçin çift iğne)	1 Adet	6.670 EURO	66.980
Dürkopp Adler-911 Dikiş Makinesi	2 Adet	23.650 EURO	474.987
Kesim Presi- 35 T0n	1 Adet	115.000 TL	115.000
Diğer			136.078
TOPLAM			2.000.000

B5. Nakliye ve Sigorta

Makine ekipman bedelinin %3'ü oranında dikkate alınmıştır.

B6. Montaj Gideri

Makine ekipmanların tamamı için ilâve montaj bedeli ödenmeyecektir.

B7. Demirbaşlar, Tefriş Malzemeleri ve Taşıt Araçları

Kullanılacak tefriş malzemesi, demirbaş ve araçların listesi aşağıda verilmiştir.

Tablo 35: Demirbaş, Tefriş ve Taşıt Araçları

Demirbaş- Tefriş ve Taşıt Araçları	Malzemeler	Toplam Fiyat TL
Masa Sandalye	50 Takım	150.000
İdari Bölüm Möble	1 Takım	40.000
Kafeterya Möble	20 Kişilik	40.000
Çay Ocağı-Mutfak Müştemilatı	Muhtelif	80.000
Kamera Güvenlik Sistemi		50.000
Depo Rafları	Muhtelif	100.000
Kesim ve Tasarım Masaları	10 m masa ve tezgâh	10.000
Kapalı Kasa Kamyonet	1 Adet	400.000
Yangın Söndürme Sistemi Paratoner		20.000
Telefon santrali, internet altyapısı vb		10.000
Diğer		90.000
TOPLAM		990.000

B8. İşletmeye Alma Gideri:

Tesisin deneme üretimleri için yaklaşık bir haftalık çanta üretiminin malzeme, işçilik ve enerji giderleri dikkate alınmıştır. Buna göre bir çantanın maliyeti 30 TL/adet kabul edilerek yaklaşık altı aylık üretim için 800 bin TL işletmeye alma gideri öngörülmüştür.

B9. Genel Giderler:

Sabit yatırım döneminde yapılacak seyahatler, ödenecek abonelik vb vergiler, nezaret ve kontrol hizmetleri, muhtelif işçilikler için aylık 10 bin TL harcama yapılacağı öngörülmüştür.

B10. Beklenmeyen Giderler:

Üst toplamın %5'i yeterli bulunmuştur. Buna göre yaklaşık bir yılda tamamlanması planlanan yatırımın sabit yatırım tablosu aşağıda verilmiştir.

Tablo 36: Sabit Yatırım Tablosu (Kamu Sektörü + Özel Sektör Tarafından Karşılancak Toplam Tutar)

YATIRIM UNSURLARI	KÜMÜLATİF	I.Yıl	II.Yıl
	İç Para TL	İç Para TL	İç Para TL
A1. Arsa	0		
B1. Etüt Proje Giderleri	310.000	260.000	50.000
B2. Arazi Düzenleme ve Hazırlık Yapıları	850.000		850.000
B3. İnşaat Harcamaları	5.157.500		5.157.500
B4. Makine Ekipman Harcamaları	2.000.000		2.000.000
B5. Nakliye ve Sigorta Harcamaları	60.000		60.000
B6. Montaj Harcamaları	0		0
B7. Demirbaş, Tefriş ve Taşıt Aracı Harcamaları	990.000		990.000
B8. İşletmeye Alma Gideri	1.250.000		1.250.000
B9. Genel Giderler	240.000	120.000	120.000
B10. Beklenmeyen Giderler (%5)	542.500	19.000	523.500
SABİT YATIRIM TOPLAMI	11.400.000	399.000	11.001.000

Yukarıda toplamı verilen sabit yatırım tutarının, bölge işleticisi olacak Bozkır Belediyesince (*kamu sektörü*) gerçekleştirileceği öngörülen kısmı aşağıda verilmiştir. Bozkır Belediyesinin yukarıda açıklanan yatırım unsurlarından arazinin düzenlenmesi, inşaat (*atölyeler ve idari bina dahil*) harcamalarını yapacağı kabul edilmiştir. Buna göre toplam 11,4 milyon TL'lik yatırımın yaklaşık 6,5 milyon TL'lik kısmının kamu sektörünce karşılanacağı hesaplanmıştır.

Tablo 37: Sabit Yatırım Tablosu (Kamu Sektörünce Karşılancak Tutar)

YATIRIM UNSURLARI (Bölgenin ve Atölyelerin İnşası İçin)	KÜMÜLATİF	I.Yıl	II.Yıl
	İç Para TL	İç Para TL	İç Para TL
A1. Arsa	0		
B1. Etüt Proje Giderleri	50.000	0	50.000
B2. Arazi Düzenleme ve Hazırlık Yapıları	850.000	0	850.000
B3. İnşaat Harcamaları	5.157.500	0	5.157.500
B4. Makine Ekipman Harcamaları	0		
B5. Nakliye ve Sigorta Harcamaları	0		
B6. Montaj Harcamaları	0		
B7. Demirbaş, Tefriş ve Taşıt Aracı Harcamaları	0		
B8. İşletmeye Alma Gideri	0		
B9. Genel Giderler	120.000	60.000	60.000
B10. Beklenmeyen Giderler	308.500	3.000	305.500
SABİT YATIRIM TOPLAMI	6.486.000	63.000	6.423.000

Bölgenin düzenlenmesi, altyapısının hazırlanması, yatırımcılar için atölye binalarının inşası Bozkır Belediyesince gerçekleştirildikten sonra, 6 adet küçük, bir adet büyük atölyenin yatırımcılara kiralanması mümkün olabilecektir.

Makine ekipman ve diğer yatırım harcamalarının potansiyel yatırımcılar tarafından karşılanacağı büyük atölyenin yatırım tutarı aşağıda verilmiştir. *(Yukarıdaki toplam sabit yatırım tablosu- belediyece yapılacak sabit yatırım tutarı).*

Bu yatırım tutarının büyük kısmını makine parkı ve işletmeye alma gideri oluşturmaktadır. Sabit yatırım toplamı yaklaşık 4,9 milyon TL dolayındadır.

Tablo 38: Sabit Yatırım Tablosu (Özel Sektör Tarafından Karşılanacak Tutar)

YATIRIM UNSURLARI (Büyük Atölyenin Makine Ekipman ve Diğer Sabit Yatırım Harcamaları İçin)	KÜMÜLATİF İç Para TL	I.Yıl İç Para TL	II.Yıl İç Para TL
A1. Arsa	0	0	0
B1. Etüt Proje Giderleri	260.000	260.000	0
B2. Arazi Düzenleme ve Hazırlık Yapıları	0	0	0
B3. İnşaat Harcamaları	0	0	0
B4. Makine Ekipman Harcamaları	2.000.000	0	2.000.000
B5. Nakliye ve Sigorta Harcamaları	60.000	0	60.000
B6. Montaj Harcamaları	0	0	0
B7. Demirbaş, Tefriş ve Taşıt Aracı Harcamaları	990.000	0	990.000
B8. İşletmeye Alma Gideri	1.250.000	0	1.250.000
B9. Genel Giderler	120.000	60.000	60.000
B10. Beklenmeyen Giderler	234.000	16.000	218.000
SABİT YATIRIM TOPLAMI	4.914.000	336.000	4.578.000

Gerçekleştirilecek yatırımın öngörülen uygulama planı aşağıda verilmiştir.

Şema 3: Yatırımın Uygulama Planı

YATIRIM UNSURLARI	I.Yıl												II.Yıl											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Etüt Proje Faaliyetleri	■	■	■																					
İnşaat Ruhsatlandırma				■																				
Abonelik Başvuruları					■	■	■	■																
Elektrik, Doğalgaz ve Su hatlarının Çekilmesi, İnternet Altyapısının Hazırlanması								■	■	■	■	■												
Arazi Düzenleme ve İnşaata Hazırlık Faaliyetleri													■	■	■									
Bina İnşaat İmalatları															■	■	■	■	■					
Makine Ekipman Alımları																				■	■			
Nakliye ve Sigorta Faaliyetleri																					■	■		
Montaj Faaliyetleri																						■	■	■
Demirbaş, Tefriş ve Taşıt Aracı Alımları																					■	■	■	■
İşletmeye Alma																								■

4.2. Yatırımın Geri Dönüş Süresi

Bölgeye kamu ve özel sektör işbirliği ile yapılacak yatırım için, her iki kesimin gerçekleştireceği yatırımın geri dönüş süresi ayrı ayrı aşağıdaki şekilde öngörülmüştür.

4.2.1. Kamu Yatırımının Geri Dönüş Süresi:

Bozkır Belediyesince (*kamu tarafından*) yapılacak yaklaşık 6,4 milyon TL'lik yatırımın geri dönüş süresini etkileyen temel unsur, gerçekleştirilecek yatırımdan elde edilecek kira ve bölgede atölyelere verilecek hizmet karşılığında alınacak aidatlardır. Yapılan anketlerde küçük atölyeler aylık 1000-1500 TL dolayında kira vermeyi makul bulmaktadır. Buna göre 6 adet küçük ve bir adet büyük atölyeden yılda elde edilecek kira miktarı maksimum ($1500 \text{ TL/küçük atölye} \times 12 \text{ ay} \times 6 \text{ küçük atölye} + 12000 \text{ TL/büyük atölye} \times 12 \text{ ay}$) 252 bin TL olabilecektir. Bu gelir rakamı bölgedeki atölye sayısının çoğalması ve yapılacak yatırım ile artar.

Geri dönüş süresinin hesabında temkinli bir yaklaşım sergilemek adına bölgeye ilâve yeni atölye olmayacağı kabul edilerek indirgenmemiş rakamlarla kamu tarafından yapılacak yatırımın geri dönüş süresinin 26 yıl olacağı hesaplanmıştır.¹⁰

4.2.2. Özel Sektör Yatırımının Geri Dönüş Süresi:

Bölgeye büyük atölye yatırımını yapacak olan potansiyel yatırımcı açısından, yapılacak yaklaşık 4,9 milyon TL'lik yatırımın geri dönüş süresini etkileyen kritik öneme haiz konular aşağıda sıralanmıştır;

- yüksek işletme sermayesi ile çalışmanın getirdiği toplam finansman ihtiyacının karşılanması
- sürdürülebilirliğin gereği olan üretim süreci ve satış döngüsünün olabildiğince ekonomik ve kesintisiz gerçekleştirilmesi,
- elde edilen kârda maksimum satış fiyatlarının uygulanabilmesidir.

Proje kapsamında mevcut makine parkı ve çalışacak personel sayısı da dikkate alınarak kurulu kapasitede üretilecek çanta sayısı günde tek vardiya çalışma düzeninde, çanta modeline bağlı olarak ayda 6 bin ile 40 bin adet arasında değişebilecektir. Temkinli bir yaklaşımla çanta başına 20 TL net kâr kalite ve modelde bayan el çantalarından ayda 20 bin, yılda 240 bin adet çanta üretileceği kabul edilmiştir.¹¹

İlk üretim yılında yaklaşık 15 kişi ile üretimin başlatılması ikinci yılda 30, üçüncü işletme yılında 45 kişiyle üretimin devam edeceği öngörülmüştür. Bu öngörü kapsamında yıllar itibarıyla hesaplanan çanta üretim miktarı aşağıdaki gibi hesaplanmıştır.

Tablo 39: Öngörülen Satış Miktarları (Adet/Yıl)

Satışa Konu Olan Ürün	1. Yıl	2.Yıl	3.Yıl	4.Yıl	5.Yıl
Bayan El Çantası (adet/yıl)	60.000	132.000	168.000	200.000	200.000

Buna göre ilk beş yıldaki net kâr rakamları aşağıdaki gibi hesaplanmıştır.

¹⁰ Hesaplama da toplam yatırım içinde hesaplanması gereken işletme sermayesi ihmal edilmiş ve bölgenin işletilmesi için oluşacak giderlerin halihazırdaki belediye imkânları ile karşılanmaya devam edeceği, yıllar itibarıyla elde edilecek gelirin de net kâr olarak kabul edilmiştir.

¹¹ Kurulu kapasitede üretilebilecek çanta sayısı yılda 480 bin adede kadar çıkartılabilir. Bu durumda çanta başına elde edilen net kâr rakamı 5-8 TL'ye düşmektedir.

Tablo 40: Öngörülen Yıllık Net Kâr (Bin TL/Yıl)

Yıllar	1. Yıl	2.Yıl	3.Yıl	4.Yıl	5.Yıl
Net Kâr (Bin TL)	1.200	2.640	3.360	4.000	4.000

Özel sektörün yapacağı büyük atölye yatırımının (*bina hariç sabit yatırımın*) geri dönüş indirgenmemiş rakamlarla yaklaşık 2 yıl 4 ay olarak hesaplanmıştır. İşletme sermayesi dikkate alınırca bu sürenin yaklaşık 3 yıl olacağı öngörülebilir.

5. ÇEVRESEL VE SOSYAL ETKİ ANALİZİ

5.1. Çevresel Analiz

Projeye konu olan yatırım ÇED mevzuatına tabi değildir. Hammadde olarak suni deri, yardımcı madde olarak dikiş ipi, lateks astar, aksesuar olarak zincir, kanca, fermuar, toka, boncuk gibi malzemelerin kullanıldığı üretimde çanta üretiminden çevreye atık olarak suni derinin kesim artıkları çıkmaktadır. Bu atıkların dışında boyar maddeler de kullanılan üretimde olumsuz çevre etkisi yaratabilecek nitelikte olan atıklar bu boyar maddelerin ambalajı olabilecektir.

Yatırım döneminde ve işletme döneminde ortaya çıkacak atıklar, artıklar, tüketilecek doğal kaynaklar ile bunların çevre üzerindeki olumsuz etkilerinin nasıl bertaraf edileceğine ilişkin önlemler aşağıda sıralanmıştır.

Tablo 41: Çevre Üzerinde Olumsuz Etkisi Olan Unsurlar ve Bertaraf Şekilleri

Katı Atıklar	Dönemi	Bertaraf Şekli
Ambalaj Atıkları (Temizlik malzemeleri, boya kutuları, deri ve aksesuarların ambalajı, içecek, yiyecek kutuları vb)	Yatırım ve İşletme	Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönetmeliğine uygun olan bildirim ve ayrıştırma yapılmalı ve geri kazanıma yollanmalıdır.
Plastik Atıklar (Eskiye, kırılan plastik kasa, içecek kutuları, temizlik kutuları vb)	Yatırım ve İşletme	Plastik Atıklarının Kontrolü Yönetmeliğine uygun olan bildirim ve ayrıştırma yapılmalı ve geri kazanıma yollanmalıdır.
Organik Atıklar (Çalışanların yemekleri, içecekleri vb)	Yatırım ve İşletme	Organik atıkların toplandığı bir ortam ayrılmalı, toplanan miktara bağlı olarak kompost yapımı, kompost tesisine gönderilmeli veya belediye atıklarına teslim edilmelidir.
Sıvı Atıklar	Dönemi	Bertaraf Şekli
Personel kullanımından kaynaklanan atık su	Yatırım ve İşletme	Atıksuların Kanalizasyon Şebekesine Deşarj Yönetmeliğine uygun şekilde deşarj edilmelidir.
Gaz Atıklar	Dönemi	Bertaraf Şekli
Nakliye aracının egzoz emisyonları	Yatırım ve İşletme	Emisyon kaynağı olan motorlarda ve ekipmanlarda enerji verimli olma özelliği aranmalı ve yanma veriminin istenen değerlerin altında gerçekleşmemesine dikkat edilmelidir. Aylık emisyon değerleri tüketimlere bağlı olarak kayıt altına alınmalı ve azaltılması yönünde önlemler alınmalıdır. Ekonomik ömrü biten ekipman zamanında değiştirilmelidir.
Yangın söndürme tüplerinin kaçak gazları	İşletme	
Isınma ve kurutma fırınında kullanılan yakma gazlarının baca emisyonu	İşletme	
Doğal Kaynak Kullanımı	Azaltma Tedbirleri	
Elektrik Tüketimi	Yatırım ve İşletme	Hem yatırım hem işletme döneminde elektrik tüketimini azaltacak önlemler alınmalıdır. Atölyedeki elektrik tüketimi gerektiren ekipmanlarda olabildiğince enerji verimli cihazlar seçilmeli, aydınlatma gerektiren alanlarda led ve sensör kullanımına gidilmelidir.
Su Tüketimi	Yatırım ve İşletme	Şebeke suyunun tasarruflu kullanımı, atık suyun değerlendirilmesi ve gerekirse yağmur suyu toplama sistemlerinin kurulması ilerleyen süreçte düşünülmelidir.
Kâğıt Tüketimi	Yatırım ve İşletme	İdari birimlerdeki yazılı dokümantasyon olabildiğince dijitale aktarılmalıdır.

Yatırımın işletme döneminde hem çevresel farkındalığı arttırmak hem de atık kontrolü ile işletme giderlerini azaltmak amacıyla Sürdürülebilirlik Yönetim Sistemi (ISO 20121) kapsamında ISO 9001, ISO 14001, ISO 50001 Yönetim Sistemlerinin Sertifikasyonuna gidilmesi, karbon ve su ayakizi raporlamasının yapılması önerilir.

5.2. Sosyal Etki Analizi

Yatırımın İstanbul koşullarından yöreye çekilmesi ve/veya İstanbul yanında Bozkır ilçesinde çanta imalatının kârlı ve sürdürülebilir hale getirilebilmesinin önündeki risklerin kamu ve özel sektör eliyle giderilmesi durumunda, bölge insanının geçmişten gelen deri işlemeciliği konusundaki ustalığı yine bölgede katma değer yaratılmasını sağlayacaktır.

Katma değerın yanı sıra Konya ve ilçelerindeki bölgesel işgücü daha yaygın şekilde harekete geçirilebilecektir

Büyük kente göçün getirdiği sorunlar yerine, bölgesel dinamikler daha ucuz, daha ekonomik ve daha özgün modellerin üretilmesinde harekete geçirilebilecektir.

Bölgede deri işlemeciliği yanında deri işlemeciğine konu olan başta bayan el çantası olmak üzere diğer tüm ürünlerde tasarım bölümlerinin açılması ve tasarımcılığı teşvik edecek yatırımların ve dolayısıyla markalaşmanın önü açılabilir.

Bölgedeki ustalık geçmişi marka yaratımına yönlendirilip, bölgesel düzeyde usta yetiştirilmesine zemn hazırlanabilecektir.Uzun vadeli ve stratejik kararlı adımlar atmayı, kültürel değerleri muhafaza ve işlemeyi gerektiren markalaşma çabaları dağınık yatırımlar yerine, yöresinden ortak akıl ve yatırımcı/tasarımcı/akademisyen/ihracatçı gibi tarafların birbirine yakınlaşması ile daha etkin şekilde yönlendirilebilecektir.

6. EKLER

Ek 1- Fizibilite Çalışması için Gerekli Olabilecek Analizler

Ek 2- Yerli/İthal Makine Teçhizat Listesi

Ek 3- Anket Soruları

Ek 4- Anket Analizi

Ek-1: Fizibilite Çalışması için Gerekli Olabilecek Analizler

Yatırımcı tarafından hazırlanacak detaylı fizibilitede, aşağıda yer alan analizlerin asgari düzeyde yapılması ve makine-teçhizat listesinin hazırlanması önerilmektedir.

- Ekonomik Kapasite Kullanım Oranı (KKO)

Sektörün mevcut durumu ile önümüzdeki dönem için sektörde beklenen gelişmeler, firmanın rekabet gücü, sektördeki deneyimi, faaliyete geçtikten sonra hedeflediği üretim-satış rakamları dikkate alınarak hesaplanan ekonomik kapasite kullanım oranları tahmini tesis işletmeye geçtikten sonraki beş yıl için yapılabilir.

Ekonomik KKO= Öngörülen Yıllık Üretim Miktarı /Teknik Kapasite

- Üretim Akım Şeması

Fizibilite konusu ürünün bir birim üretilmesi için gereken hammadde, yardımcı madde miktarları ile üretimle ilgili diğer prosesleri içeren akım şeması hazırlanacaktır.

- İş Akış Şeması

Fizibilite kapsamında kurulacak tesisin birimlerinde gerçekleştirilecek faaliyetleri tanımlayan iş akış şeması hazırlanabilir.

- Toplam Yatırım Tutarı

Yatırım tutarını oluşturan harcama kalemleri yıllara sari olarak tablo formatında hazırlanabilir.

- Tesis İşletme Gelir-Gider Hesabı

Tesis işletmeye geçtikten sonra tam kapasitede oluşturması öngörülen yıllık gelir gider hesabına yönelik tablolar hazırlanabilir.

- İşletme Sermayesi

İşletmelerin günlük işletme faaliyetlerini yürütebilmeleri bakımından gerekli olan nakit ve benzeri varlıklar ile bir yıl içinde nakde dönüşebilecek varlıklara dair tahmini tutarlar tablo formunda gösterilebilir.

- Finansman Kaynakları

Yatırım için gerekli olan finansal kaynaklar; kısa vadeli yabancı kaynaklar, uzun vadeli yabancı kaynaklar ve öz kaynakların toplamından oluşmaktadır. Söz konusu finansal kaynaklara ilişkin koşullar ve maliyetler belirtilebilir.

- Yatırımın Kârlılığı

Yatırımı değerlendirmede en önemli yöntemlerden olan yatırımın kârlılığının ölçümü aşağıdaki formül ile gerçekleştirilebilir.

Yatırımın Kârlılığı= Net Kâr / Toplam Yatırım Tutarı

- Nakit Akım Tablosu

Yıllar itibarıyla yatırımda oluşması öngörülen nakit akışını gözlemlemek amacıyla tablo hazırlanabilir.

- Geri Ödeme Dönemi Yöntemi

Geri Ödeme Dönemi Yöntemi kullanılarak hangi dönem yatırımın amorti edildiği hesaplanabilir.

- Net Bugünkü Değer Analizi

Projenin uygulanabilir olması için, yıllar itibarıyla nakit akışlarının belirli bir indirgeme oranı ile bugünkü değerinin bulunarak, bulunan tutardan yatırım giderinin çıkarılmasıyla oluşan rakamın sıfıra eşit veya büyük olması gerekmektedir. Analiz yapılırken kullanılacak formül aşağıda yer almaktadır.

$$NBD = \sum_{t=0}^n (NA_t / (1+k)^t)$$

NA_t : t. Dönemdeki Nakit Akışı

k: Faiz Oranı

n: Yatırımın Kapsadığı Dönem Sayısı

- Cari Oran

Cari Oran, yatırımın kısa vadeli borç ödeyebilme gücünü ölçer. Cari oranın 1,5-2 civarında olması yeterli kabul edilmektedir. Formülü aşağıda yer almaktadır.

Cari Oran = Dönen Varlıklar/ Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar

Likidite Oranı, yatırımın bir yıl içinde stoklarını satamaması durumunda bir yıl içinde nakde dönüşebilecek diğer varlıklarıyla kısa vadeli borçlarını karşılayabilme gücünü gösterir. Likidite Oranının 1 olması yeterli kabul edilmektedir. Formülü aşağıda yer almaktadır.

Likidite Oranı= (Dönen Varlıklar- Stoklar)/Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar

Söz konusu iki oran, yukarıdaki formüller kullanılmak suretiyle bu bölümde hesaplanabilir.

- Başabaş Noktası

Başabaş noktası, bir firmanın hiçbir kar elde etmeden, zararlarını karşılayabildiği noktayı/seviyeyi belirtir. Diğer bir açıdan ise bir firmanın, giderlerini karşılayabildiği nokta da denilebilir. Başabaş noktası birim fiyat, birim değişken gider ve sabit giderler ile hesaplanır. Ayrıca sadece sabit giderler ve katkı payı ile de hesaplanabilir.

Başabaş Noktası = Sabit Giderler / (Birim Fiyat–Birim Değişken Gider)

Ek-2: Yerli/İthal Makine-Teçhizat Listesi

İthal Makine / Teçhizat Adı	Miktarı	Birimi (Adet, kg, m ³ vb.)	F.O.B. Birim Fiyatı (\$)	Birim Maliyeti (KDV Hariç, TL)	Toplam Maliyeti (KDV Hariç, TL)	İlgili Olduğu Faaliyet Adı
Yerli Makine / Teçhizat Adı	Miktarı	Birimi (Adet, kg, m ³ vb.)	Birim Maliyeti (KDV Hariç, TL)	Toplam Maliyeti (KDV Hariç, TL)	İlgili Olduğu Faaliyet Adı	

Ek-3: Anket Soruları

Sayın İlgili,

Konya Bozkır İlçe Tarım Müdürlüğü'nün koordinasyonunda ilçede Deri İşlemeciliği Yatırımlarını canlandırmak ve ilçenin bu konudaki potansiyelini avantaja çevirmek üzere, öncü nitelikte bir Deri İşleme Tesisi kurulması yönünde proje geliştirme faaliyeti başlatılmıştır. İlçenin Deri İşlemeciliği konusunda sahip olduğu işgücü ve yatırımcı potansiyeli bu konudaki en önemli değerdir. Bu yatırım projesi ile, bölgesel faydanın, katma değer ve istihdamın artırılması, ilçe dışındaki yatırımların bölgeye çekilmek suretiyle işletme ve işgücü maliyetlerinin azaltılması yoluyla rekabet gücünü ve kârlılığını artırmaları amaçlanmaktadır.

Aşağıdaki ankete verilecek cevaplar, öncü nitelikteki örnek bir Deri İşleme Tesisi Yatırımının kurulu kapasitesinin tespiti ve fiziki yatırımının tasarımı, potansiyel yatırımcı adaylarının yatırım konusundaki beklentilerini karşılayacak şartları ve optimum koşullardaki bu örnek yatırımın teknik, ekonomik ve mali değerlendirmesinin yapılmasını sağlayacak fizibilite raporunda veri olarak kullanılacaktır.

Anket ile elde edilen bilgiler Mevlâna Kalkınma Ajansı tarafından desteklenen Bozkır İlçe Tarım Müdürlüğü'nün uhdesinde kalacak olup, farklı amaçlarla başka herhangi bir çalışmaya firma özelinde servis edilmeyecektir. Ankete verilen cevapların firma özelindeki muhafazasından Konya ili Bozkır İlçesi Tarım Müdürlüğü sorumludur.

BOZKIR İLÇESİ TARIM MÜDÜRLÜĞÜ

BU ANKET TOPLAM 15 SORUYU İÇERMEKTEDİR.

1. Katılımcı Bilgileri

Firma Adı:

Adı Soyadı:

Telefon numarası veya eposta adresi:

2. Firmanızın iştirak konusu hangisidir? (Birden çok şık işaretleyebilirsiniz)

- a) Deri işleyerek muhtelif deri mamulleri üretiyoruz
- b) Deri işleyen firmalara hammadde tedarik ediyoruz
- c) Deri ürünlerini pazarlıyoruz
- d) Üretim/hammadde tedariki ve pazarlama kendi tarafımızca yapıyor
- e) Diğer (Açıklayınız)

FİRMA ÇALIŞANI İSENİZ 7. SORUYA GEÇİNİZ. FİRMA YETKİLİSİ İSENİZ ANKETE DEVAM EDİNİZ.

3. Firmanıza ait aşağıda istenen bilgileri doldurunuz

Çalışan sayısı:

Firma kuruluş yılı:

Kurulu Kapasitede Yıllık Üretim Miktarınız *(Hangi üründen yıllık maksimum ne kadar üretme gücünüz var):*

4. İhracat yapıyor musunuz

- a) Hayır ihracat yapmıyoruz
- b) Evet ihracat yapıyoruz.

5. İhracat yapıyor iseniz 2019 ve 2020 yılında cironuzun oransal olarak ne kadarı ihracattan sağlanmıştır (2019 %- 2020 %). İhracat yapmıyor iseniz 7. soruya geçebilirsiniz.

- a) 2019 ihracat oranı : (Toplam ciro üzerinden %)
- b) 2020 yılı ihracat oranı : (Toplam ciro üzerinden %)

6. Hangi ülkelere ihracat yapıyorsunuz? Belirtiniz

7. Mevcut faaliyetlerinizi İstanbul ilinde sürdürmek yerine , UYGUN KOŞULLARIN SAĞLANMASI DURUMUNDA Konya/Bozkır ilçesinde devam etmeyi düşünür müsünüz? Cevabınız Hayır ise anketiniz burada tamamlanmıştır. Desteğinize teşekkür ederiz.

- a) Evet düşünebilirim
- b) Hayır düşünmem

8. Yukardaki 7. Soruya cevabınız evet ise yatırım yerini değiştirmeyi size düşündüren İstanbul koşulları ya da nedenlerinizi aşağıdaki şıklardan işaretler misiniz? (Birden çok şık işaretleyebilirsiniz)

- a) İstanbul koşullarında girdi maliyetlerinin yüksekliği
- b) İstanbul koşullarında işgücü maliyetlerinin yüksekliği
- c) Güvenlik sorunları
- d) Nakliye, sigorta vb hizmet maliyetlerinin yüksekliği
- e) Diğer (Belirtiniz)

9. (Bu soruyu firma sahibi iseniz cevaplayınız, firma çalışanı iseniz 12. Soruya geçiniz) Mevcut faaliyet ve tesisinizi İstanbul'dan Konya/Bozkır ilçesine taşımak mı? Yoksa Konya/Bozkır ilçesine ayrı ilâve bir yatırım yapmayı mı tercih edersiniz?

- a) Mevcut tesis ve faaliyetimi taşımayı düşünebilirim
- b) Konya/Bozkır ilçesine ayrı bir yatırım yapmayı tercih edebilirim

10. Yatırımınızı Konya/Bozkır ilçesine taşımanızın yaklaşık maliyeti ne dolayda olabilir? (Maliyet unsurlarını ayrı ayrı sıralayabilirsiniz).

11. Konya/Bozkır ilçesinde yeni bir yatırım yapmanın maliyeti ne dolayda olabilir? (Maliyet unsurlarını ayrı ayrı sıralayabilirsiniz)

12. Konya Bozkır ilçesine tesisinizi taşımak ya da yeni yatırım yapmak için kamu otoritesi tarafından sağlanacak teşvikler neler olabilir? SIRALAYINIZ

13. Kurulması planlanan örnek tesisin kurumsal yapısı sizce nasıl olmalıdır?

- a) Kooperatif yapılanması olabilir
- b) Tamamen özel sektör tarafından yönetilecek bir şirket. olabilir
- c) Diğer (Açıklayınız)

14. Böyle bir örnek tesis için yatırım yeri tam olarak neresi olabilir? Nedenini açıklayınız (Bozkır ilçesinde tavsiye edilen lokasyon)

15. Anket konusu yatırım projesinin gerçekleştirilmesi ve sürdürülebilirliği ile sizce kritik öneme haiz konular nelerdir ? ve yatırımla ilgili öneri/tavsiye, düşünce ve/veya yorumlarınızı alabilir miyiz?

Vakit ayırdığınız için teşekkür ederiz

Ek-4: Anket Analizi

21 Haziran 2021 tarihinde İstanbul'da yapılan toplantıya yaklaşık 55 kişi katılmıştır.

Anketi dolduran firma sayısı toplamı 36. ,

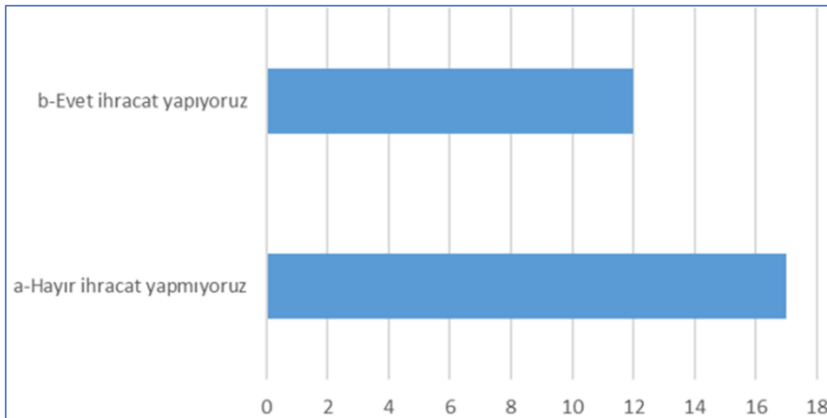
Elektronik ortamda 300 kişiye yollanan anket linkine cevap veren YOK.

A

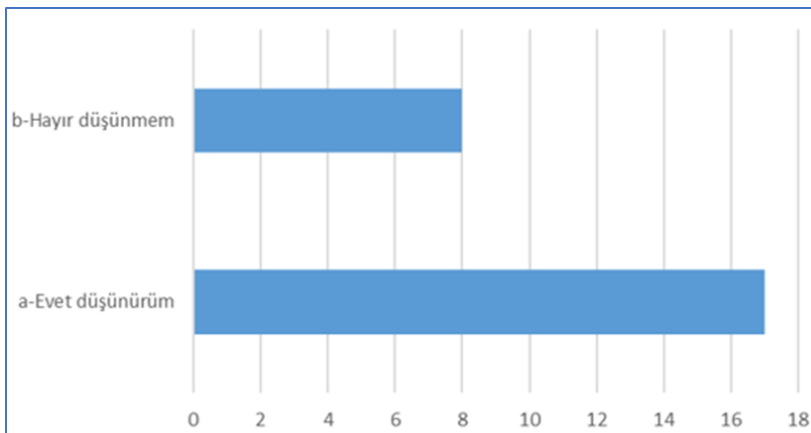
Firmanın İştiğal Konusu Ne?

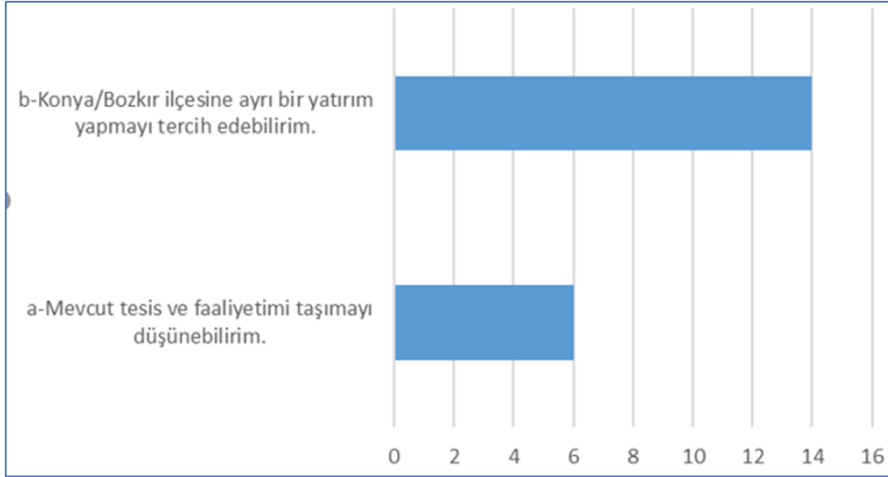
İhracat Yapıyor Musunuz

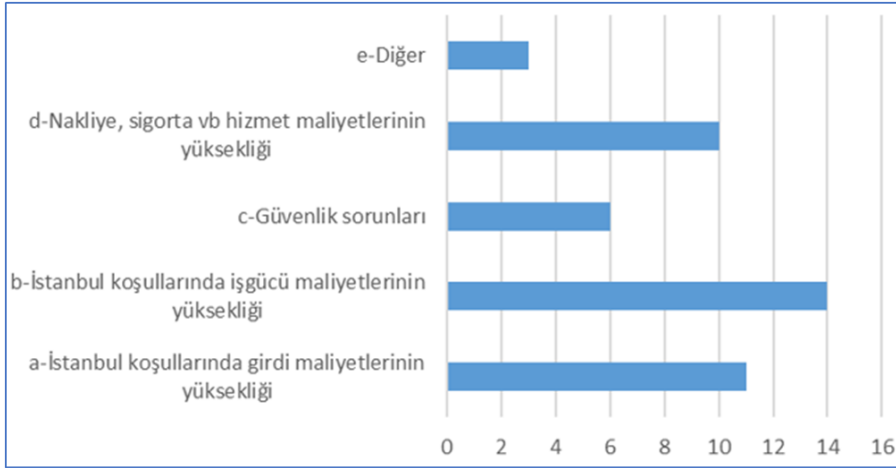
Mevcut faaliyetlerinizi İstanbul ilinde sürdürmek yerine, uygun koşulların sağlanması durumunda Konya/Bozkır ilçesinde devam etmeyi düşünür müsünüz?

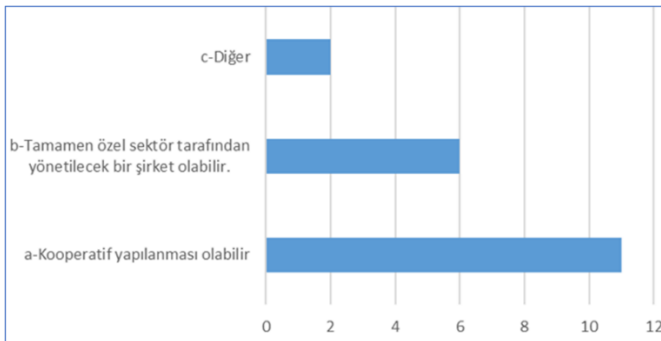
Firma sahipleri cevaplayacak: Mevcut Faaliyet ve tesisinizi İstanbul'dan Konya/Bozkır ilçesine taşımak mı yoksa Konya/Bozkır ilçesine ayrı ilave bir yatırım yapmayı mı tercih edersiniz?

Soruya cevabınız evet ise yatırım yerini değiştirmeyi size düşündüren İstanbul koşulları ya da nedenlerinizi aşağıdaki şıklardan işaretler misiniz? (birden çok işaretleyebilirsiniz)

Kurulması planlanan örnek tesisin kurumsal yapısı sizce nasıl olmalıdır?

Böyle bir örnek tesis için yatırım yeri tam olarak neresi olabilir?

Verilen 12 cevap da ilçe merkezini işaret ediyor. Cevaplardan sadece biri Konya Bozkır yolu Kızıldüz mevkiini belirtmiştir..

SONUÇ

Bozkıra yatırım yapabilirim diyen firma sayısı yaklaşık 20.

Anket sorularında Bozkır ilçesine yatırım yapabileceğini belirten 20 firma ile tespit edilen ankete katılmamış 5 olmak üzere yaklaşık 25 firma ile yapılan görüşmeler sonunda uygun koşullar yaratılması durumunda Bozkır ilçesine atölyesini taşıyabileceğini belirten firma sayısı 6, büyük atölye kurulumunda yer alabileceğini ve yatırım yapabileceğini belirten firma sayısı 3 olmuştur.

7. KAYNAKLAR.

- [1] Deri ve Deri Ürünleri İmalatı Sanayi Sektör Raporu, sy.11, İSO 2015.
- [2] Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Sınıflama Sunucusu, Sınıflamalar
- [3] Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Yatırım Teşvik Sistemi, Yatırımlarda Devlet Yardımları (Sunum), Temmuz 2021
- [4] <http://www.konyadayatirim.gov.tr>
- [5] Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı internet sitesi
- [6] www.bizvibe.com/Leather and Hide Tanning Product (Temmuz 2021)
- [7] Deri ve Deri Mamulleri Sektör Raporu, Ayşe Oya Benli, İGEME, 2010
- [8] Tarımsal Ekonomi Araştırma Enstitüsü, 2003
- [9] TOBB Sanayi Veri Tabanı (Mayıs 2021)
- [10] www.derivesen.com.tr/Turkiyede Dericilik Sektörü (Temmuz 2021)
- [11] Tekstil, Hazır Giyim ve Deri Ürünleri Sektör Raporu, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2020
- [12] TOBB Sanayi Veri Tabanı (Temmuz 2021)
- [13] www.trademap.org (Temmuz 2021)
- [14] www.trademap.org ithalat verileri ile hazırlanmıştır. (Temmuz 2021)
- [15] TÜİK Yıllık Sanayi İstatistik Verileri
- [16] TÜİK Dış Ticaret İstatistikleri, Dinamik Sorgulama
- [17] <https://cantayap.com.tr/cantayap/orgu-canta-malzemeleri/ip-cesitleri/dikis-ipleri/>
- [18] <https://parselsorgu.tkgm.gov.tr/#ara/idari/132160/360/1/1628603142015>
- [19] <https://www.ayazcanta.com/promosyoncantalar.htm>
- [20] TÜİK, Bölgesel İstatistikler, Eğitim İstatistikleri
- [21] TÜİK, Nüfus İstatistikleri
- [22] Türkiye İş Kurumu (İŞKUR), Yıllık İstatistik Bültenlerinden yararlanılarak hesaplanmıştır.
- [23] <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/03/20210324-3.htm>